

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

JOIN ESR

JOURNAL OF EXERCISE
AND SPORT SCIENCES RESEARCH

Volume: 2 | Issue: 02 | Year: 2022 | e-ISSN: 2822-2695

JOURNAL OF EXERCISE AND SPORTS SCIENCE RESEARCH

E-ISSN 2822-2695

Journal of Exercise and Sports Science Research (JOINESR) is in the category of peer-reviewed, online and open access international journal published by Sakarya University of Applied Sciences (SUBU) Scientific Publications Coordinatorship (BIYAK)

JOINESR is indexed by CiteFactor

CiteFactor

<https://www.citefactor.org/journal/index/28992#.Y63ud3ZByUk>

JOURNAL BOARDS

Editor in Chief

Nevzat Mirzeoğlu

Sakarya University of Applied Sciences, Turkey

Editors

İhsan Sarı
Burak Güneş

Sakarya University of Applied Sciences, Turkey
Sakarya University of Applied Sciences, Turkey

Editorial Board

Marc Lochbaum

Texas Tech University, United States

Nikos Ntoumanis

University of Southern Denmark, Denmark

Laurentiu-Gabriel Talaghir

Universitatea Dunarea de Jos Galati, Romania

Selçuk Akpınar

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Turkey

Sabri Özçakır

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Turkey

Elif Karagün

Kocaeli University, Turkey

Ersin Eskiler

Sakarya University of Applied Sciences, Turkey

Bahri Gürpınar

Akdeniz University, Turkey

A. Dilşad Mirzeoğlu

Sakarya University of Applied Sciences, Turkey

Technical Editor

Cihan Ayhan

Sakarya University of Applied Sciences, Turkey

Contact

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Serdivan/Sakarya-Turkey

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Araştırma Makaleleri / Research Articles

- Genç Erkek Basketbolcularda Sagittal ve Frontal Düzlemlerde Uygulanan Plyometrik Antrenmanların Yön Değişirme ve Reaktif Sürat Performanslarına Etkisi
The Effect of Sagittal and Frontal Plane Plyometric Trainings on Change of Direction and Reactive Speed Performance in Young Male Basketball Players **44-53**
Burak KAYA Ertuğrul GELEN
- Temel Yelken Eğitiminde Kullanılan İş Birlikli Öğretim Modelinin Motivasyon ve İş Birliğine Etkisi
The Effects of Cooperative Learning Model in ‘Basic Sailing Training’ Courses on Motivation and Cooperation of University **54-67**
Hüseyin Ozan SÖNMEZ A. Dilşad MİRZEOĞLU
- Ortaokul Beslenme Bilgi Testinin Geliştirilmesi: Ortaokul 6. Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma
Developing Secondary School Nutrition Knowledge Test: A Study on Secondary School 6th Grade Students **68-81**
Nehir YALÇINKAYA A. Dilşad MİRZEOĞLU Mazhar AYDEMİR
- Çocuklarını Spora Gönderen Ebeveynlerin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Karşı Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Kocaeli İli Örneği
Examining The Attitudes of Parents Who Send Their Children to Sports Towards Extracurricular Sports Activities in Terms of Various Variables: The Case of Kocaeli Province **82-95**
Muhammed Zahid ÖREL Nurgül TEZCAN

Research Article

Journal of Exercise and Sport Sciences Research (JOINESR) 2(2), 44-53, 2022

Received: 12-Feb-2022 Accepted: 15-Dec-2022

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Genç Erkek Basketbolcularda Sagital ve Frontal Düzlemlerde Uygulanan Plyometrik Antrenmanların Yön Değişirme ve Reaktif Sürat Performanslarına Etkisi

Bayram Burak KAYA^{1*} , Ertuğrul GELEN²

¹ Antrenörlük Eğitimi ABD., Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye.

bayramburakkaya@gmail.com

² Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye.

gelen@subu.edu.tr

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, genç erkek basketbolculara sagital ve frontal düzlemde uygulanan plyometrik antrenmanların yön değiştirme ve reaktif sürat performanslarına etkisinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Çalışmaya otuz erkek genç basketbolcu (Yaş 15.5±0.5 yıl, Boy Uzunluğu 174.7±4.2 cm, Beden Ağırlığı 71.3±6.9 kg) gönüllü olarak katılmış ve sporcular tesadüfi yöntemiyle 10'ar kişilik üç gruba ayrılmışlardır. Frontal (FPA) ve Sagital (SPA) düzlemde plyometrik antrenman yapan gruplar 6 hafta boyunca haftada 2 gün plyometrik antrenman yaparken, Kontrol (KG) grubu plyometrik antrenmanlara katılmamıştır. Tüm gruplar antrenmanlara başlamadan ve tamamlanmasından sonra yön değişimi ve reaktif sürat performans testlerine tabi tutulmuştur. Üç grubun, 2 farklı zamanda (ön ve son testler) ölçülen yön değişimi ve reaktif sürat performans değerleri (3 grup x 2 zaman) Tekrarlı Ölçümlerde Çoklu Varyans Analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Plyometrik antrenmanların uygulanmasından önce hem yön değişimi hem de reaktif sürat performansları açısından istatistiksel farka rastlanmamıştır (p<0.05). Frontal ve Sagital düzlemde yapılan plyometrik antrenmanların tamamlanmasından sonra hem yön değişimi hem de reaktif sürat performansları artarken (p>0.05), kontrol uygulamasında istatistiksel fark tespit edilmemiştir (p<0.05). Frontal düzlemde yapılan plyometrik antrenmanların, Sagital düzleme göre kazancın daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, basketbol oyuncularının çalışmalarına frontal ve sagital düzlemlerde plyometrik antrenmanın dahil edilmesi yön değiştirme ve reaktif sürat performanslarını arttırabilmektedir.

Anahtar kelimeler: Çeviklik, Basketbol, Yön Değişirme, Reaktif Sürat, Yanal-İleri Hareketler

* Sorumlu yazarın e-posta adresi: bayramburakkaya@gmail.com

Bu çalışma Yüksek Lisans Tezinden uyarlanmıştır.

The Effect of Sagittal and Frontal Plane Plyometric Trainings on Change of Direction and Reactive Speed Performance in Young Male Basketball Players

ABSTRACT

Plyometric training is one of the methods applied to increase the muscle strength and direction change performance of young and adult basketball players. The direction of trainings (frontal and sagittal) has always been a subject of a discussion. The aim of this study is to examine the effects of change of direction and reactive speed performance with plyometric training on young basketball players in sagittal and frontal planes. 30 young basketball players (Age 15.5 ± 0.5 years, height 174.7 ± 4.2 cm, weight 71.3 ± 6.9 kg) joined voluntarily and separated randomly into 3 groups of 10 individuals in each group. While the groups, which did the plyometric trainings in frontal (FPT) and sagittal (SGT) planes, managed to do 2 days a week plyometric training during a 6-week period, the control group (CG) did not attend plyometric trainings. Tests carried out for change of direction and reactive speed performance before the start and after the completion of trainings. The values of reactive speed performance and measured change of direction (3 groups and 2 periods) evaluated with multiple repeated measures analysis of variance (ANOVA) in two different periods (pre-test and post-test) with the three groups mentioned. Prior to plyometric training applications, statistical difference is not coincided in terms of both change of direction and reactive speed performance. ($p < 0.05$) Following the completion of plyometric trainings in frontal and sagittal planes, while both change of direction and reactive speed increasing ($p > 0.05$), statistical difference is not coincided in control application. ($p < 0.05$) There is more benefit in plyometric trainings practiced in frontal plane on opposed to sagittal plane. As a result, including plyometric training in frontal and sagittal planes into basketball players practice increases the performance of change of direction and reactive speed.

Keywords: Agility, Basketball, Change of Direction, Reactive Speed, Side- Forward Movements

1 Giriş

Basketbolun sevilen bir oyun olmasının önemli nedenlerinden birisi oyun içerisinde hareketliliğin önem kazanmasıdır. Basketbol günümüzde durağanlıktan ayrılıp hareketliliğin ön planda olduğu hızlı bir oyun haline gelmiştir. Bu sebeple teknik taktik özelliklerinin yanında üst düzey kondisyon gerekmektedir. Hücum çıkışlarda, top kayıplarından sonra savunmaya dönüşlerde, şut atarken, ribaunt mücadelelerine girerken patlayıcı kuvvete ihtiyaç duyulur. Basketbol, doğrusal bir oyun olmadığından ani çıkışları, sıçramaları, yön değiştirmeleri, ani durmaları, çabukluğu, dar bir alanda hızlı hareket etmeyi içinde barındıran çevikliğin ön planda olduğu bir spor dalıdır. Tüm bu özelliklerin oyun içerisinde üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için üst düzey kuvvet, sürat ve çevikliğe ihtiyaç vardır (Adams ve ark., 1992; Lorenzo ve ark., 2019).

Maçlar dikkatle izlendiğinde, basketbolun kısa süreli, yüksek şiddetli, ileri, geri, yana, yukarı eforlardan ve ani yön, ani hız değişikliklerinden oluşan bir spor dalı olduğu anlaşılır. Kondisyon programları bilimsel bulgular ışığında hazırlandığında oyuncuların sezon boyunca daha kuvvetli, süratli, dayanıklı, patlayıcı, esnek, çevik, motivece az sakatlanarak basketbol oynamaları sağlanır (Taşer, 2004; Dündar, 1999). Üst düzey kuvvetin yanında bu kuvvetin etkin ve çabuk olarak kullanmak gerekmektedir.

Yön değiştirme yeteneği, çeşitli yön değiştirme manevralarının oyun ve antrenman sırasında rutin olarak gerçekleştirildiği çeşitli sporlarda atletik performansın önemli bir belirleyicisidir (Kozinc ve ark., 2021; Sheppard ve Young, 2006). Yapılan çalışmalarda basketbol oyuncularının çok sık yanıl hareketler (maç başına 450'ye kadar) yaptığı bildirilmiştir. Plyometrik egzersizlerin yön değiştirmeler, ani koşular ve

yön sıçramalar gibi kuvvet ve sürat gerektiren sporlar için maç ortamına uygun yüklenmeleri barındıran ve spora özel biyomotorik özellikleri geliştiren etkili bir antrenman metodu olduğunu gösteren çalışmalara literatürde karşılaşmak mümkündür (Ben Abdelkrim ve ark., 2007; Bavlı, 2012). Plyometrik antrenman genellikle düşme sıçramalarını ve/veya üretilen yer reaksiyon kuvvetlerinde varyasyonlar olan karşı hareket sıçramalarını içerir (Falch ve ark., 2020; Khelifa ve ark., 2010). Plyometrik antrenmanlar genellikle sagital (yanlara doğru) ve frontal (ileri doğru) düzlemlerde yapılmaktadır. Yaşları 16 olan lise düzeyinde basketbolculara haftada 2 kez 6 hafta boyunca 6 tekrarlı 4 setten oluşan sagital ve frontal düzlemde yapılan plyometrik antrenmanlar yaptırılmıştır. Çalışma sonucunda sporcuların güç ve yön değiştirme hızları (çeviklik) üzerinde olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır (Sert, 2016). Genç futbolcuların sezon içinde yaptığı dikey ve yatay yönde yapılan plyometrik antrenmanların çeviklik üzerine etkisini incelenmiş ve 30 genç erkek futbolcuya haftada 1 gün 4 setten oluşan 8 haftalık antrenman uygulanmıştır. Araştırma sonucunda haftada 1 kez uygulanan frontal ve vertikal düzlemdeki plyometrik programların koçlar tarafından sezon içi dönemde genç futbolcuların çevikliğini korumak ve artırmak için etkili bir antrenman yöntemi olarak kullanılabilceği tavsiye edilmiştir (Cherni ve ark., 2019). Diğer bir çalışmada 18 elit erkek hentbolculara uygulanan yatay ve dikey yönde uygulanan drop jump plyometrik antrenmanın sprint ve yön değiştirme yetenekleri üzerine inceleme yapılmıştır. Araştırmada sporcular 10 haftalık bir sürede haftada 2 kez, 5-8 set ve 6-10 tekrardan oluşan 25 cm'lik yükseklikten yatay ve dikey olarak plyometrik sıçramalar yapmışlardır. Çalışma sonucunda spesifik plyometrik antrenmanların fonksiyonel performansları optimize etmede önemli olduğu söylenmiştir (Asadi ve ark., 2016).

Görüldüğü üzere basketbolda ve diğer branşlarda yapılan çalışmalarda plyometrik antrenmanlar çeşitli düzlemlerde çalışma yöntemi olarak kullanılmıştır. Plyometrik antrenmanların yön değişim performansını arttırdığını gösterir kanıtlar bulunmasına karşın, adolesan erkek basketbolcularda sagital ve frontal düzlemde yapılan plyometrik antrenmanların özellikle reaktif sürat ve yön değişim performanslarına olan etkileri ve bu çalışmalarda uygulamaların hangi düzlemde veya yöntemde yapılacağı netlik kazanmamıştır. Bu konu üzerinde araştırmalar nitelik kazanmadığı için devam etmelidir.

Bu çalışmanın amacı, genç erkek basketbolculara sagital ve frontal düzlemde uygulanan plyometrik antrenmanların yön değiştirme ve reaktif sürat performanslarına etkisinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

2 Yöntem

2.1. Katılımcılar

Araştırmaya Kocaeli Büyükşehir Belediye Kağıt Spor kulübünde lisanslı basketbol oynayan 30 genç erkek basketbolcu katılmıştır. Katılımcı özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Bu kulüpte oynayan sporcular tesadüfi yonteme göre sagital düzlemde plyometrik antrenman yapan grup (SPA), frontal düzlemde plyometrik antrenman yapan grup (FPA) ve kontrol grubu (KG) olmak üzere 10'ar kişilik 3 gruba ayrılmıştır. Katılımcıların seçiminde son 6 ay içinde herhangi bir yaralanma veya ameliyet geçirmemiş olmasına dikkat edildi. Çalışma Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik kurul (no:2012/66) tarafından onaylandı ve veri toplanmadan önce tüm katılımcılardan ve ebeveynlerinden yazılı izin alındı.

Tablo 1. Genç erkek basketbolcuların demografik özellikleri (Aritmetik Ortalama, Standart Sapma)

	FPA	SPA	KG
	Aritmetik Ortalama (SS)	Aritmetik Ortalama (SS)	Aritmetik Ortalama (SS)
Yaş (yıl)	15.5 (0.5)	15.4 (0.5)	15.5 (0.5)
Boy (cm)	176.0 (6.7)	172.7 (4.9)	174.7 (4.2)
Ağırlık (kg)	70.1 (21.1)	66.3 (13.2)	71.3 (6.9)
Antrenman Yaşı (yıl)	4.1 (0.8)	4.1 (0.9)	4.1 (0.7)

FPA: Frontal Düzlem Plyometrik Antrenman Grubu, SPA: Sagital Düzlem Plyometrik Antrenman Grubu, KG: Kontrol Grubu

2.2 Prosedürler

Tesadüfi yönteme göre 3 ayrı farklı gruba ayrılan genç erkek basketbolcuların tümü haftada 5 gün basketbol antrenmanı yapmaktaydılar. Frontal ve Sagital Plyometrik Antrenman grupları ilave olarak 6 hafta boyunca bir birini izlemeyen 2 günde 90 dakika plyometrik antrenmanlarını sagital ve frontal yönde gerçekleştirmişlerdir. Kontrol grubu ise 6 hafta boyunca sadece basketbol antrenmanları yapmıştır. Tüm antrenman ve ölçümler sporcuların özel hazırlık sezonlarında gerçekleştirildi.

Her iki deney grubu (FPA ve SPA) da plyometrik antrenmanlarını 1 ve 2. haftalarda 3 set, 10 tekrar, set aralarında 2 dk toparlanma ve orta yoğunlukta gerçekleştirmişlerdir. 3 ve 4. haftalardaki antrenmanları 3 set, 10 tekrar, set aralarında 2 dk toparlanma ve yüksek yoğunlukta gerçekleştirirken, 5-6. haftalardaki antrenmanları 4 set, 10 tekrar, set aralarında 2 dk toparlanma ve yüksek yoğunlukta gerçekleştirmişlerdir (Tablo 2).

Tablo 2. Frontal ve Sagital düzlem antrenman programı

Hafta	Frontal Düzlem	Sagital Düzlem	Set	Tekrar	Dinlenme	Yoğunluk
1-2	Ayak bileği sıçraması	Çizgi Üzerinde Çift Ayak Yanlara Sıçrama	3	10	2	Orta Yoğunluk
	Skipping	Çizgi Üzerinde Tek Ayak Yanlara Sıçrama (Sağ-sol)	3	10	2	Orta Yoğunluk
	Tek ayak (sağ-sol) sıçrama	Hunilere Çift ayak Yanlara Sıçrama	3	10	2	Orta Yoğunluk
	Çökerek sıçrama	Hunilere Yanlara Tek ayak Sıçrama (Sağ-sol)	3	10	2	Orta Yoğunluk
3-4	Kanguru sıçraması	Cimnastik Sırasında Adım	3	10	2	Yüksek şiddet
	Koniler (38cm) üzerinden koşarak geçme	Cimnastik Sırasında Yanlara Sıçrama	3	10	2	Yüksek şiddet
	Koniler (38cm) sıçrama	Yana doğru skipping	3	10	2	Yüksek şiddet
5-6	Kanguru sıçraması	Cimnastik Sırasında Adım	4	10	2	Yüksek şiddet
	Koniler (38cm) üzerinden koşarak geçme	Cimnastik Sırasında Yanlara Sıçrama	4	10	2	Yüksek şiddet
	Koniler (38cm) sıçrama	Yana doğru skipping	4	10	2	Yüksek şiddet

2.3. Veri Toplama Yöntemleri

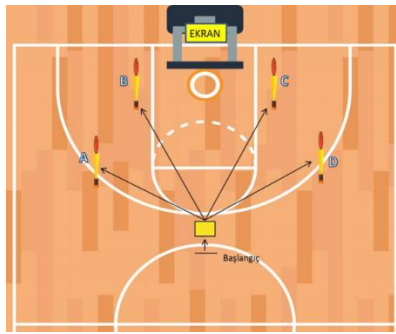
Tüm katılımcılar plyometrik antrenmanların uygulanmasından önce ve sonrasında (6 hafta sonra) yön değişik ve reaktif sürat testine tabi tutulmuşlardır. Tüm testler zemini parke kaplı bir spor salonunda gerçekleştirilmiştir. Tüm testlerin öncesinde dinamik ısınma programı uygulanmıştır.

2.3.1 Reaktif Sürat Performansının Belirlenmesi

Reaktif sürat testi için Şekil 1'deki gibi test düzeneği hazırlandı. Test düzeneği bir zaman ölçebilen mat, 4 fotosel ve bir ekrandan oluştu. Tüm sistem bir bilgisayar tarafından kontrol edilebilen bir donanımına bağlıydı. Fotoseller mata 5 m uzaklıkta ve yerden 1 m yüksekliğe yerleştirildi. Matın 5 m karşısına da rastgele yönelme tarafını belirten ekran yerleştirildi. Teste girecek basketbolcu matın hemen arkasında konuşlandı. Kendi istediği zamanda matın üzerine sıçramasıyla zaman otomatik olarak başlatılmış oldu. Eş zamanlı olarak karşısında bulunan ekranda rastgele bir yön belirdi. Basketbolcu ekranda beliren fotosele koşup devreyi kapattıktan sonra hızlıca tekrar mata geri koştu. Mata ikinci kez basması ile birlikte ekranda farklı bir yön belirdikten sonra bildirilen fotosele koşmuş ve devreyi kapattıktan sonra tekrar başlangıç matına koşmuştur. Bu işlem durmadan 4 kez tekrarlandı ve basketbolcu dördüncü dönüşünde başlangıç çizgisinde bulunan mata bastığında testi bitirdi. Her sporcu bu testi 3 kez uygulayarak en iyi süreleri kaydedildi. Denemeler arasında 5 dakikalık dinlenme verildi (Sert, 2016).

2.3.2 Yön Değiştirme Performansının Belirlenmesi

Yön değiştirme performansı testi, reaktif sürat testinin uygulandığı test düzeneğinde gerçekleştirildi (Şekil 1). Basketbolcuya, teste başlamadan önce gitmesi gereken fotosel sırası (A-B-C-D) bildirildi. Basketbolcu kendi isteği ile mata sıçrayarak test süresini başlatmış ve önceden bildirilen fotosel sırasına göre koşarak testi tamamlamıştır. Basketbolcu sıradaki fotosele gidip devreyi kapattıktan sonra her seferinde bir sonraki fotosele gitmeden tekrar başlangıçtaki mata dönme talimatı verilmiştir. Her sporcu bu testi 3 kez uygulayarak en iyi süresi kaydedilmiştir. Denemeler arasında 5 dakikalık dinlenme verildi (Sert, 2016).

Şekil 1: Yön değişimi ve reaktif sürat test düzeneği.

2.4 Verilerin Analizi

Genç basketbolcuların her bir değişkenin ölçüm sonuçlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri hesaplanmıştır. Toplanan verilerin normallikleri Shapiro-Wilk testi ile belirlenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiği gözlemlenmiştir. Üç grubun, 2 farklı zamanda (ön ve son testler) ölçülen yön değişimi

ve reaktif sürat performans değerleri (3 grup x 2 zaman) Varyans Analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Sonuçların değerlendirilmesinde SPSS 22.0 programı (SPSS Inc., Chicago, IL) kullanılmıştır.

3 Bulgular

Genç erkek basketbolcuların yön değişim ve reaktif sürat performanslarına yönelik ön, son test ve performans yüzde değişim değeri tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Plyometrik antrenmanları öncesi ve sonrası yön değişimi ve reaktif sürat performans değerleri ve değişim yüzdeleri

	FPA	SPA	KG
	Aritmetik Ort. (SS)	Aritmetik Ort. (SS)	Aritmetik Ort. (SS)
Yön Değişim Performansı			
Ön Test	20.68 (1.33)	20.62 (1.27)	21.30 (1.33)
Son Test	20.12 (1.11)	20.27 (1.16)	21.36 (1.40)
% Değişim	-% 2.71	-% 1.70	% 0.28
Reaktif Sürat Performansı			
Ön Test	22.58 (1.46)	22.01 (1.52)	22.27 (1.09)
Son Test	21.26 (1.47)	21.29 (1.42)	22.32 (1.07)
% Değişim	-% 5.85	-% 3.27	-% 0.22

FPA: Frontal Düzlem Plyometrik Antrenman Grubu, SPA: Sagital Düzlem Plyometrik Antrenman Grubu, KG: Kontrol Grubu

Adolesan erkek basketbolcularda farklı düzlemlerde plyometrik antrenman uygulamaları öncesi ve sonrasındaki yön değişim ve reaktif sürat performanslarına yönelik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3'te gösterilmiştir. Plyometrik antrenmanların uygulanmasından önce hem yön değişimi hem de reaktif sürat performansları açısından istatistiksel farka rastlanmamıştır ($p < 0.05$). Frontal ve Sagital düzlemlerde yapılan plyometrik antrenmanların tamamlanmasından sonra hem yön değişimi hem de reaktif sürat performansları artarken ($p > 0.05$), kontrol uygulamasında istatistiksel farka rastlanmamıştır ($p < 0.05$). Frontal düzlemlerde yapılan plyometrik antrenmanların, Sagital düzleme göre kazancın daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

4 Tartışma

Genç erkek basketbolculara sagital ve frontal düzlemlerde uygulanan plyometrik antrenmanların yön değiştirme ve reaktif sürat performanslarına olan etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, frontal ve sagital düzlemlerde yapılan plyometrik antrenmanların hem yön değişimi hem de reaktif sürat performansları artırdığı gözlemlenmiştir ($p < 0.05$). Frontal düzlemlerde yapılan plyometrik antrenmanların, Sagital düzleme göre kazancın daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Kadın basketbolcular üzerine yapılan 8 haftalık haftada iki kez olmak üzere plyometrik antrenman programının yön değiştirme performanslarını olumlu yönde etkilediğini ve bu tür çalışmaların kullanılabilirliğini tavsiye edilmiştir (Spiteri ve ark., 2014); yapılan meta analiz çalışmalarında basketbolcuların diğer sporculara göre plyometrik antrenmanlardan daha fazla yarar sağladığını, plyometrik antrenman tasarımları ile ilgili olarak, orta yoğunlukta 7 hafta, haftada iki birim antrenman ve 72 saatlik dinlenme aralığı ile antrenman seansı başına yüz sıçramanın yön değiştirme performansını geliştirmede etkili olduğunu ve tek tip plyometrik antrenmanlar yerine kombinasyonlu plyometrik antrenmanların daha fazla etki sağladığını belirtilmiştir (Kargarfard ve ark., 2020); yaş ortalamaları 16 olan basketbolcularda yapılan sagital ve frontal düzlemlerde haftada 2 kez 6 hafta boyunca 6 tekrarlı 4 setten oluşan plyometrik antrenmanların sonucunda sporcuların güç ve yön değiştirme hızları üzerinde olumlu sonuçlara rastlanmıştır (Sert, 2016). kadın basketbol oyuncularını ile yapılan çalışmada çoklu kuvvet bileşenlerinin yön değiştirme yeteneği için önemli olduğunu, eksantrik gücün yön değiştirme performansının belirleyici bir faktör olduğu söylenmiştir (Bogdanis ve ark., 2019).

Literatürde yapılan diğer çalışmalara bakıldığında farklı branşlarda uygulanan plyometrik çalışmaların yön değiştirme hızı üzerinde olumlu sonuçları görülmüştür (Cherni ve ark., 2019; Young ve ark., 2002). Plyometrik egzersizlerin yön değiştirme performansında kuvvet egzersizlerinden daha fazla fiziksel benzerlik taşıdığı, bu nedenle yön değiştirme performansını geliştirmek için yapılan antrenmanlarda kuvvet egzersizleri yerine plyometrik egzersizlerin kullanılmasını tavsiye edilmiştir (Falch ve ark., 2020); futbolcular üzerine yapılan araştırmada futbol antrenman seansı içerisinde kullanılan kombine plyometrik egzersizlerin yön değiştirme ve doğrusal hız üzerine olumlu etkilerini (Kargarfard ve ark., 2020); çocuk kadın sporcularda yapılan çalışmada yapılan plyometrik çalışmalar sonunda sporcuların yön değiştirme performanslarının olumlu sonuçlar aldıklarını belirtmiştir (Bogdanis ve ark., 2019); genç kadın hentbol oyuncularını ile yapılan çalışma sonucunda plyometrik antrenmanın genç hentbol oyuncularını üzerinde yön değiştirme hızını olumlu yönde etkilediğini (Chaabene ve ark., 2019); Elit düzeyde çim hokeyi oyuncularıyla yapılan çalışmada plyometrik egzersizlerin yön değiştirme hızını arttırmada dikey yönde yapılan egzersizlerin dışında, alternatif çalışmaların (yatay yönde ve çift taraflı) yapılabileceğini vurgulanmıştır (Singh ve ark., 2018); yapılan analiz çalışmasında uygulama dönemleri ve sporcuların olgunlaşma düzeylerine dikkat edildiğinde 7 haftalık, haftada iki gün yapılan orta şiddette 1400 sıçramanın yön değiştirme performansını olumlu yönde etkilediğini gözlemlenmiştir (Asadi ve ark., 2017); on beş kolejlili ragby oyuncusuyla yapılan çalışma sonucunda plyometrik egzersizlerin yön değiştirme hızı performansını geliştirmede etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Fisher ve Wallin, 2014); yön değişim hızının fiziksel belirleyicileri isimli çalışmanın sonucunda yön değiştirme hızını, yavaşlamayı ve hızlanmayı sağlayan eksantirik ve konsantirik çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmiştir (Jones ve ark., 2009). Sporda yön değiştirme yeteneğini anlamak isimli kuvvet çalışmalarının değerlendirilmesi isimli derlemede klasik yapılan plyometrik (dikey yönde) çalışmaların yön değiştirme performansını arttırmada fazla bir etkisinin olmadığını görülmüştür (Brughelli ve ark., 2008). Fakat yatay ve yanal yönde spora özgü yapılan çalışmaların yön değiştirme performansını arttırdığı görülmüş yine bu tür çalışmaların etkisinin daha fazla araştırılması gerektiğinin savunulmuştur. Özellikle belirli bir spor dalında biyomekanik olarak benzer yanal hareketlerle reaktif kuvveti hedefleyen plyometrik antrenman yön değiştirme hızını arttırmada denenmeye değer bir yöntem olduğunu tavsiye edilmiştir (Young ve ark., 2002).

Literatürde yapılan çalışmalar ile sonuçlarımızın desteklendiği görülmektedir. Yapılan antrenmanlarda seçilen hareketlerin sporcuların yaşına uygun seviye ve şiddette uygulandığı ve antrenmanlardaki çalışma süreleri benzerlik gösterdiği, çalışmaya katılan sporcuların tamamının erkek sporculardan oluşması literatür ile benzerlik gösterdiği ve bu nedenle de anlamlı bir farklılığa rastlandığı düşünülmektedir.

Altı haftalık plyometrik antrenmandan sonra yapılan istatistiksel analiz sonucuna göre Frontal düzlemde çalışan gruba ait reaktif sürat ön-testten son-testte $p < 0,005$ değerinde anlamlı farklılık, Sagital düzlemde çalışan gruba ait yön değiştirme sürati ön-testten son-testte $p < 0,005$ değerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenirken, Kontrol Grubu'na ait ön-testten son-testte $p < 0,799$ değerinde istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik gözlenmemiştir.

On üç yaş grubu otuz erkek futbolcu ile yapılan altı haftalık çalışmada denekler üç gruba ayrılmıştır. Uygulanan plyometrik antrenman programı sonucunda reaksiyon hızında gelişim sağlanmıştır. Yazar çıkan sonuçlar doğrultusunda antrenörlere sadece çeviklik antrenmanı değil aynı zamanda yön değiştirme ve plyometrik çalışmalara da önem vermeleri gerektiğini tavsiye etmiştir (Salmela, 2018); altmış dört tenise yeni başlayan sporcular ile haftada üç birim antrenman olmak üzere dokuz hafta plyometrik antrenman yapılmış, çalışma sonucunda reaktif kuvvet ve lateral reaktif hız süresinde gelişmeler kaydedilmiştir (Salonikidis ve Zafeiridis, 2008).

Plyometrik çalışmanın doğasına bakıldığında Gerilme/Uzama-Kısalma döngüsü (Stretch-Shortening Cycle) olduğu ve dolayısıyla kasa bir ön gerilmenin uygulanması ve sonrasında ise kas boyunun kısalarak daha yüksek kuvvet çıktısı olduğu bilinmektedir (Adams ve ark., 1992; Asadi ve ark., 2016).

Ayrıca plyometrik çalışmalar hem bacak kuvvetinde hem de sürat parametresinde artış sağladığı bu nedenle de kasların güç üretme özelliğini arttırdığı sonucu bilinmektedir (Kim ve ark., 2022). Bu nedenle rekatif sürat ön-son testinde çıkan anlamlı farklılığın uzama-kısalma döngüsü ile ilişkili olacağı ve literatürde yapılan çalışmaların sonuçlarımızı desteklediği sonucuna varıldığı düşünülebilir.

5 Sonuçlar

Altı hafta boyunca haftada iki kez sagital ve frontal düzlemde uygulanan plyometrik antrenmanların genç basketbolcuların yön değiştirme sürati ve reaktif süratleri üzerine pozitif yönde etkileri görülmüştür. Yıllık antrenman planında özel hazırlık dönemindeki antrenmanlarda sagital ve frontal düzlemlerde yapılan plyometrik çalışmalara yer verilebilir.

6 Yazarların Katkıları

Sorumlu Yazar Bayram Burak KAYA: Araştırma ve/veya makale için fikir ya da hipotezin oluşturulması, Sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, verilerin düzenlenmesi ve bildirilmesi için sorumluluk almak, araştırma sırasında literatür taraması ile ilgili sorumluluk almak, yazının tümü veya asıl bölümün oluşturulması için sorumluluk almak, makaleyi teslim etmeden önce sadece imla ve dil bilgisi açısından değil aynı zamanda entelektüel içerik açısından yeniden çalışma yapmak

2. Yazar Ertuğrul GELEN: Sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, bulguların mantıklı açıklanması ve sunumu için sorumluluk almak, yazının tümü veya asıl bölümün oluşturulması için sorumluluk almak, makaleyi teslim etmeden önce sadece imla ve dil bilgisi açısından değil aynı zamanda entelektüel içerik açısından yeniden çalışma yapmak.

Kaynaklar

- Adams, K., O'shea, J.P., O'shea, K.L. & Climstein, M.. (1992). The effects of six weeks of squat, plyometric and squat plyometric training on power production. *Journal of Applied Sport Science Research*, 6(1), 36-41. <https://doi.org/10.1519/1533-4287%281992%29006%3C0036%3ATEOSWO%3E2.3.CO%3B2>
- Almoslim, H., (2006). Effect of combined plyometric-sprint and combined plyometric-resistance training protocols on speed, explosive power and change of direction. *Indian Journal of Science and Technology*, 9(32), 1-8. <https://dx.doi.org/10.17485/ijst/2016/v9i32/90040>
- Asadi, A., Arazi, H., Young, WB. & Villarreal, ES. (2016). The effects of plyometric training on change of direction ability: Meta analysis. *International Journal of Sports Physiology An Performance*. 11(5), 563-573. <https://doi.org/10.1123/ijsp.2015-0694>
- Asadi, A., Arazi, H, Rodrigo, RC., Jason, M. & Mikel, I. (2017). Influence of maturation stage on agility performance gains after plyometric training: a systematic review and meta-analysis. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 31(9), 2609-2617. <https://doi.org/10.1519/jsc.0000000000001994>
- Bavlı, Ö. (2012). Basketbol antrenmaniyle birleştirilmiş plyometrik çalışmaların bazı biyomotorik özellikler üzerine etkisinin incelenmesi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*. 3(2), 90-100. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/psbd/issue/20577/219226>
- Ben Abdelkrim, N., El Fazaa, S. & El Ati, J. (2007). Time-motion analysis and physiological data of elite under-19-year-old basketball players during competition. *British Journal of Sport Medicine*, 41(2), 69-75. <https://doi.org/10.1136/bjism.2006.032318>
- Bogdanis, GC., Dont,i O., Papia, A., Donti, A., Apostolidis, N. & Sands, WA. (2019). Effect of plyometric training on jumping, sprinting and change of direction speed in child female athletes. *Sports (Basel)*, 7(5), 116. <https://doi.org/10.3390%2Fsports7050116>
- Brughelli, M., Cronin, J., Levin, G. & Chaouachi, A. (2008). Understanding change of direction ability in sport: a review of resistance training studies. *Sports Medical*, 38(12), 1045–1063. <https://doi.org/10.2165/00007256-200838120-00007>
- Chaabene, H., Negra, Y., Moran, J., Prieske, O., Sammoud, S., Ramirez-Campillo, R. & Granacher, U. (2019). Plyometric training improves not only measures of linear speed, power, and change-of-direction speed but also repeated sprint ability

- in female young handball players. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, 35(8), 2230-2235. <https://doi.org/10.1519/jsc.00000000000003128>
- Cherni, Y., Jlid, MC., Mehrez, H., Shephard, R.J., Paillard, T., Chelly, MS. & Hermassi, S. (2019). Eight weeks of plyometric training improves ability to change direction and dynamic postural control in female basketball players. *Front in Physiology*, 10, 726. <https://doi.org/10.3389/fphys.2019.00726>
- Dündar, U. (1999). *Basketbolda Kondisyon*. Ankara: Bağrgan Yayımevi.
- Falch, HN., Rædergård, HG. & Van Den Tillaar, R. (2020). Association of strength and plyometric exercises with change of direction performances. *Journal Plos One*, 15(9), 1-16. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0238580>
- Fisher, J. & Wallin, M. (2014). Unilateral versus bilateral lower-body resistance and plyometric training for change of direction speed. *Journal of Athletic Enhancement*, 3(6). <http://dx.doi.org/10.4172/2324-9080.1000174>
- Hammami, M., Negra, Y., Aouadi, R., Shephard, R. J. & Chelly, M. S. (2016). Effects of an in-season plyometric training program on repeated change of direction and sprint performance in the junior soccer player. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 30(12), 3312-3320. <https://doi.org/10.1519/jsc.0000000000001470>
- Hammami, M., Gaamouri, N., Aloui, G., Shephard, R. J. & Chelly, M. S. (2018). Effects of combined plyometric and short sprint with change-of-direction training on athletic performance of male 15 handball players. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 33(3), 662-675. <https://doi.org/10.1519/jsc.0000000000002870>
- Jones, P., Bampouras, T.M. & Marrin, K. (2009). An investigation into the physical determinants of change of direction speed. *Sports Medicine and Physical Fitness*, 49(1), 97-104. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19188902/>
- Kargarfard, M., Tajvand, S., Rabbani, A., Clemente, FM. & Jalilvand, F. (2020). Effects of combined plyometric and speed training on change of direction, linear speed, and repeated sprint ability in young soccer players: A pilot study. *Kinesiology*, 52(1), 85-93. <http://dx.doi.org/10.26582/k.52.1.11>
- Keller, S., Koop, A., Corak, D., Schöning, V. V. & Born, D. P. (2018). How to improve change-of-direction speed in junior team sport athletes—frontal, vertical, maximal, or explosive strength training? *Journal of Strength and Conditioning Research*, 34(2), 473-482. <https://doi.org/10.1519/jsc.0000000000002814>
- Khelifa, R., Aouadi, R., Hermasi, S. & Chelly, M.S., (2010). Effects of a plyometric training program with and without added load on jumping ability in basketball players. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, 24(11), 2955-2961. <http://dx.doi.org/10.1519/JSC.0b013e3181e37fbc>
- Kim, S., Rhi, S. Y., Kim, J. & Chung, J. S. (2022). Plyometric training effects on physical fitness and muscle damage in high school baseball players. *Physical Activity and Nutrition*, 26(1), 1-7. <https://doi.org/10.20463%2Fpan.2022.0001>
- Kozinc, Ž., Smajla, D. & Šarabon, N. (2021). The relationship between lower limb maximal and explosive strength and change of direction ability: Comparison of basketball and tennis players, and long-distance runners. *Journal Plos One*. 16(8). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0256347>
- Locano, A. D., Martone, D., Milic, M. & Padulo, J. (2016). Vertical vs. frontal oriented drop jump training: chronic effects on explosive performances of elite handball players. *Journal of Strength And Conditioning Research*, 31(4), 921-931. <https://doi.org/10.1519/jsc.0000000000001555>
- Lorenzo, J., Lorenzo, A., Conte, D. & Giménez, M. (2019). Long-Term Analysis of Elite Basketball Player's Game-Related Statistics Throughout Their Careers. *Frontiers in Psychology*, 10.421. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00421>
- Makhlouf, I., Chaouachi, A., Chaouachi, M., B, Othman, A., Granacher, U. & Behm, D. G. (2018). Combination of agility and plyometric training provides similar training benefits as combined balance and plyometric training in young soccer players. *Frontiers in Physiology*, 13(9), 1611. <https://doi.org/10.3389/fphys.2018.01611>
- Manouras, N., Papanikolaou, Z., Karatrantou, K., Kouvarakis, P. & Gerodimos, V. (2016). The Efficacy of vertical vs. frontal plyometric training on speed, jumping performance and agility in soccer players. *International Journal of Sports Science&Coaching*, 11(5), 702-709. <https://doi.org/10.1177/1747954116667108>
- Mccormick, B.T., Hannon, J. C., Newton, N., Shultz, B., Detling, N. & Young, W. B. (2016). The effect of frontal and sagittal-plane plyometrics on change of direction speed and power in adolescent female basketball players. *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 11(1), 102-107. <https://doi.org/10.1123/ijspp.2015-0058>
- Ramírez-Campillo, R., Burgos, C. H., Henríquez-Olguín, C., Andrade, D. C., Martínez, C., Álvarez, C., Castro-Sepúlveda, M., Marques, M. C. & Izquierdo, M. (2015). Effect of unilateral, bilateral, and combined plyometric training on explosive

- and endurance performance of young soccer players. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 29(5), 1317–1328. <https://doi.org/10.1519/jsc.0000000000000762>
- Salmela, V. (2018). Effects of agility, change of direction and combination training on agility in adolescent football players. *Jyväskylä Üniversitesi Fiziksel Aktivite Bölümü Yüksek Lisans Tezi*. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201806012973>
- Salonikidis, K. & Zafeiridis, A. (2008). The effects of plyometric, tennis-drills, and combined training on reaction, lateral and linear speed, power, and strength in novice tennis players. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, 22(1), 182-91. <https://doi.org/10.1519/jsc.0b013e31815f57ad>
- Sert, V. (2016). *Genç tenis oyuncularında bacak gücü ve katılığı: sürat ve çeviklik performansı ile ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/20.500.12619/91237>
- Sheppard, J. M., & Young, W. B. (2006). Agility literature review: classifications, training and testing. *Journal of Sports Sciences*, 24(9), 919–932. <https://doi.org/10.1080/02640410500457109>
- Singh, J., Appleby, BB. & Lavender, AP. (2018). Effect of plyometric training on speed and change of direction ability in elite field hockey players. *Sports (Basel)*, 6(4), 144. <https://doi.org/10.3390/sports6040144>
- Spiteri, T., Nimphius, S., Hart, N.H., Specos, C., Sheppard, J. M. & Newton, R. U. (2014). Contribution of strength characteristics to change of direction and agility performance in female basketball athletes. *Jornal of Strength Condition Research*, 28(9), 2415-2423. <https://doi.org/10.1519/jsc.0000000000000547>
- Taşer, H. (2004). *Basketbol ve Kondisyon*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Young, W.B. James, R. & Montgomery, I. (2002). Is muscle power related to running speed with changes of direction? *Journal of Sports Medicine Physical Fitness*, 42(3), 282-288. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12094116/>

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Research Article

Journal of Exercise and Sport Sciences Research (JOINESR) 2(2), 54-67, 2022

Received: 30-Nov-2022 Accepted: 15-Dec-2022

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Temel Yelken Eğitiminde Kullanılan İş Birlikli Öğretim Modelinin Motivasyon ve İş Birliğine Etkisi

H. Ozan SÖNMEZ^{1*} , A. Dilşad MİRZEOĞLU²

¹ Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Deniz Harp Okulu, Milli Savunma Üniversitesi, Türkiye.

hosonmez@dho.edu.tr

² Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversite, Türkiye.

dilsadmirzeoglu@subu.edu.tr

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, İş Birlikli Öğretim Modeli ile işlenen 'Temel Yelken Eğitimi' derslerinin üniversite öğrencilerinin motivasyon ve iş birliği düzeylerine etkisini incelemektir. Araştırmanın modeli, ön test-son test kontrol gruplu deneysel desendir. Araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde İstanbul ilinde bir devlet üniversitesinde gerçekleşmiştir. Araştırmaya zorunlu temel yelken eğitimi dersi alan ve yaşları 20-22 arası olan 40 erkek öğrenci (20 deney, 20 kontrol) katılmıştır. Deney grubunda dersler İş Birlikli Öğretim Modeli ile işlenirken, kontrol grubunda ise Doğrudan Öğretim Modeli ile işlenmiştir. Çalışmalar haftada bir kez olmak üzere toplam 4 hafta sürmüştür. Çalışmada motivasyon düzeyinin belirlenmesi için "Yetişkin Motivasyon Ölçeği", iş birliği düzeyinin belirlenmesi için ise "İşbirliği Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce gruplar arasındaki denkleğin sağlanmasında bağımsız gruplar t testi kullanılırken, deney ve kontrol gruplarından elde edilen motivasyon ve iş birliği ön test-son test puanlarının karşılaştırılmasında ise Karışık Ölçümler için İki Faktörlü ANOVA kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, farklı öğretim modelleriyle işlenen temel yelken eğitimi derslerinin üniversite öğrencilerinin grup içi, gruplar arası ve grup ayrımı olmaksızın motivasyon ve iş birliği düzeylerinde anlamlı farklılıklar oluşturmadığı görülmüştür. Sonuç olarak; iş birlikli ve doğrudan öğretim modelleri ile işlenen temel yelken eğitimi dersleri üniversite öğrencilerinin motivasyon ve iş birliği düzeylerini benzer düzeyde etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Yelken, Motivasyon, İş Birliği, İş Birlikli Öğretim Modeli

The Effects of Cooperative Learning Model in 'Basic Sailing Training' Courses on Motivation and Cooperation of University Students

ABSTRACT

In this study, it is aimed to find out the effects of 'Basic Sailing Training' courses with Cooperative Learning Model on the level of motivation and cooperation of the university students. This study adopted pre-test-post-test-control group experimental research design. The study was conducted in a state university in Istanbul, Turkey, during the academic years of 2021-22. Forty male students (20 experiments, 20 controls) aged 20-22, who took the compulsory basic sailing education course, participated in the research. Whereas the experimental group is taught with Cooperative Learning Model, the control group is taught with Direct Instruction Model. In the study, the "Adult Motivation Scale" was used to determine the level of motivation, and the "Cooperation Scale" was used to determine the level of cooperation. Before starting the study, the independent groups t-test was used

* Sorumlu yazarın e-posta adresi: hosonmez@dho.edu.tr

to ensure equivalence between the groups. Two-Way ANOVA for Mixed Measures is used to compare pre- and post-test scores of the scales conducted in experimental and control groups. The findings of the study demonstrate that the two groups, Cooperative Learning Model group and Direct Instruction Model group, do not differ in-groups and between-groups significantly in the levels of motivation and cooperation. Finally, the Cooperative Learning Model and Direct Instruction Model have a similar range of influence on the levels of motivation and cooperation of the university students taking 'Basic Sailing Training' courses.

Keywords: Sailing, Motivation, Cooperation, Cooperative Learning Model

1 Giriş

Yelken sporu denizi seven herkesin doğa ile dost olmasını sağlayan, yardımlaşmayı öğreten ve bütün bireylere deniz ile iç içe spor yapma olanağı sağlayan bir spor branşıdır. Bireylerin özgüven, yardımlaşma, etkili iletişim kurma ve benzeri sosyal becerilerini arttıran yelken sporu, deniz ve doğayı sevenlere, ekstrem sporlarla uğraşmak isteyenlere adrenalin tutkusunu da birlikte hissettirir. Her yaş grubuna hitap eden farklı sınıflara sahip yelken sporu, temel eğitim ile başlayıp daha sonra yarışçılığa kadar uzanmaktadır (Türkiye Yelken Federasyonu, 2022).

Yelken eğitimi, dünya çapında çeşitli bağlamlarda çeşitli büyüklükteki yelkenli teknelerde gerçekleşen bir eğitim deneyimidir. Bu eğitim deneyimi, özellikle kişisel ve sosyal gelişime odaklanır. Katılımcıların denizde olma deneyimini arttır ve kendileri hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olmakla beraber hem fiziksel hem de duygusal birçok zorlukla yüzleşmesini sağlar (Sail Training International, 2010). Yelken eğitimi kişinin sadece bilgi ve becerisini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda gelişmiş liderlik, öz kontrol ve iletişim becerileri gibi duyuşsal becerilerini de geliştirmektedir (Allison ve ark., 2007).

Duyuşsal alan becerilerinden olan motivasyon ve iş birliği yelken sporunda oldukça önemlidir. Motivasyon, genelde olduğu gibi yelken sporunda da tetikleme, yönlendirme ve sürdürme olmak üzere üç şekilde yer almaktadır. Sporcu, start hattındaki geri sayımı belirten uyarıcı seslerle birlikte tetikleme; harekete yön vermeye başlamasıyla olumlu sonuçta kazanç, olumsuz sonuçta ise kayıp yaşamamasıyla birlikte yönlendirme; hareketin bütününde olumlu sonuçta devamlılık, olumsuz sonuçta ise çöküş ve sönüş yaşamamasıyla birlikte sürdürme duyguları yaşamaktadır (Serin, 2016). Bununla birlikte yelken sporunda, özellikle grup halinde kullanılan yelkenli teknelerde grup içindeki iletişim teknenin doğru yönlendirilmesinde etkili olabilir. Teknenin yönü değiştirileceği zaman ya da rüzgarın hızının değiştiği zaman birden çok fonksiyonun eş güdümlü olarak devreye girmesi seyir sırasında kolaylık sağlayabilir. Bu yüzden teknede bulunan ekibin iş birliği içinde çalışması faydalı olacaktır.

Yelken eğitimleri, genellikle özel kurslar şeklinde ve saatlik olarak planlanmaktadır. Bu eğitimlere öğrenciler bireysel olarak ya da grup halinde katılırlar. Bu eğitimler genellikle geleneksel anlayışa uygun olarak planlanır, yani öğretmen dersin akışına ve değerlendirmelerin nasıl yapılacağına karar veren kişidir. Bu eğitimlerde öğrenciler aktarılabilecek bilgiyi bekler, öğretmen ise bilgileri öğrencilerin seviyelerine uygun bir şekilde aktarır. Daha sonra öğretmen gösterip yaptırma tekniğiyle becerileri aktarır ve öğrenciler alıştırmalara katılarak uygulama yaparlar. Genelinde öğretmeni merkezine alan yelken eğitimlerinde, öğrenci merkezli eğitimler planlanmasının daha etkili olacağı düşünülmektedir.

Güncel eğitim sisteminde yapılandırmacılık anlayışında kullanılan aktif öğrenme süreçleri ve yöntemleri ön plana çıkmaktadır. Aktif öğrenme yöntem ve teknikleri öğrencileri eleştirel düşünme, araştırma ve inceleme gibi bilişsel anlamda geliştirmenin yanında, fikirlerini rahatça savunma, başkalarının düşüncelerine saygı duyma gibi duyuşsal özellikleri de öğrencilere kazandırmayı amaçlamaktadır. İş birlikli öğrenme modeli de aktif öğrenme modelleri arasında yer alarak eğitim bilimcilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin dikkatlerini üzerine çeken bir modeldir (Slavin, 1990).

İş birlikli öğrenme modeli öğrencilerin sosyal ilişkilerini ve iletişim özelliklerini dikkate alır. Öğrenci ilişkilerinden meydana gelen farklılıklar, modelde çeşitlilikler meydana getirmektedir. Öğrenci ilişkileri tek bir boyutta tanımlanamadığı gibi, iş birlikli model de tek bir boyutta tanımlanamaz ve uygulanamaz (Temel, 2017). Birçok tekniği bulanan iş birlikli öğrenme modelinin Aronson ve arkadaşları (1978) tarafından geliştirilmiş olan Ayrılıp-Birleşme (Jigsaw) tekniği de bunlardan biridir. Bu teknikte, sınıf mevcuduna göre öğrenciler 3 ile 6 arasında heterojen şekilde asıl gruplara ayrılır. Konu, oluşturulan grup sayılarına göre alt konulara bölünür. Daha sonra asıl gruplarda bulunan her öğrenci, oluşturulan alt konulardan birine dahil olarak yeni uzman gruplar oluştururlar. Bu gruplar bir süre birlikte çalıştıktan sonra üyesi oldukları asıl gruplarına tekrar dönüp, alt konuyu arkadaşlarına aktarırlar. Öğrenme süreci sonunda sınıf, grubu temsilen bir kişi ya da grupça sınava tabi tutulur ve grup bireysel olarak değerlendirilir (Demirel, 2002).

Literatür incelendiğinde, iş birlikli öğretimin üniversite öğrencileri üzerinde olumlu etkilerinin olduğu görülmektedir (Huang, 2000; Luo ve ark., 2020; Wang, 2012). Huang (2000), üniversite öğrencilerine iş birlikli öğrenme ve demonstrasyon stratejilerinin video kullanılan derslerde motor beceri performansına etkilerine baktığı çalışmada; öğrencilerin çalışma süresince bireysel sorumluluklarını yerine getirme, konu başlıklarını derinlemesine inceleme ve birbirleriyle etkili iletişim kurma gibi olumlu sonuçlar elde ettikleri belirlenmiştir. Luo ve ark. (2020) iş birlikli öğretimin öğrenme motivasyonu ve motor beceriler üzerinde etkilerini araştırdığı çalışmalarında, deney grubu lehine öğrenme motivasyonunda önemli farklar elde etmişlerdir. Wang (2012), iş birlikli öğrenme modelinin kadın üniversite öğrencilerinin başarı motivasyonu üzerine etkisini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, deney grubu lehine anlamlı sonuçlar elde etmiştir.

İş birlikli öğretim ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında duyuşsal alan özelliklerinin gelişimine önemli katkıları olduğu görülmektedir. Yelken sporu da hem bireysel hem de grup halinde yapılabilen bir spor branşı olduğundan, ekip çalışma kapasitesi gibi grup faydalarının yanında daha fazla pozitif düşünme ve artan güven gibi bireysel faydaları da görülmektedir (Inomata ve ark., 2012). Laser Stratos yelkenli tekne, grup halinde kullanılan bir eğitim teknesidir. Bu yelkenli tekne ile verilen temel yelken eğitiminde iş birlikli öğretim modelinin kullanılmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

Yelken öğretimi ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, duyuşsal alan özelliklerinin ölçüldüğü çalışmaların oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Kunieda ve Murai, 2017; Northup, 2006; Serin, 2016; Uzel, 2012; Wojcikiewicz ve ark, 2010). Kunieda ve Murai (2017), üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada geliştirdikleri özdenetim, liderlik, durum farkındalık, iletişim, aktif olma yeteneği, stresi yönetme yeteneği, başkalarını dikkate alma ve ekip çalışması özelliklerini içeren ölçek puanlarında verilen yelken eğitimleri sonunda başkalarını dikkate alma özelliği haricinde anlamlı artışlar bulmuşlardır. Northup (2006), Tuckman modeli ile verilen yelken eğitimi sonucunda öğrencilerin takım ruhunun ve benlik algısının arttığı sonucuna varmıştır. Serin (2016) yaptığı çalışmada, milli yelken takımında yer alan sporcuların motivasyon düzeylerinin yaş, eğitim, tekne sınıfı ve spor geçmişi değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar oluşturduğunu tespit etmiştir. Uzel (2012)'in yaptığı çalışmada, yelken yapan çocukların benlik algıları, olumlu mükemmeliyetçilik boyutları ve olumsuz mükemmeliyetçilik boyutlarının yelken yapmayan çocuklara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Wojcikiewicz ve ark. (2010) dış saha etkinliklerinin çocukların benlik algısına etkisini yelken eğitimi vererek incelediği çalışmada, çocukların benlik algılarının yükseldiği sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan literatür incelemesi sonucunda yelken eğitiminde farklı yöntem ve modellerin kullanımına dönük çalışmaların sayısının sınırlı olması, bu spor dalında üniversite düzeyinde iş birlikli öğretim modeli ile yapılan çalışmaların kısıtlı olması ve yelken öğretiminde motivasyon ve iş birliği özelliklerini birlikte belirleyen çalışmaların da sınırlı sayıda olması bu çalışmaya temel teşkil etmiştir. Bu kapsamda

çalışmanın amacı, İş Birlikli Öğretim Modeli (ayrılıp birleşme/jigsaw) ile işlenen 'Temel Yelken Eğitimi' derslerinin üniversite öğrencilerinin motivasyon ve iş birliği düzeylerine etkisini incelemektir.

2 Yöntem

2.1 Araştırma Modeli

Nicel olarak tasarlanan bu araştırmanın modeli, ön test-son test kontrol gruplu deneysel desendir. Öntest-sontest kontrol gruplu modelde, yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur ve bunlardan biri deney diğeri kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçümler yapılır (Büyüköztürk, 2007; Karasar, 2009).

2.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde, İstanbul ilinde bir devlet üniversitesinde zorunlu temel yelken eğitimi dersi alan öğrenciler oluşturmuştur. Çalışmaya başlamadan önce öğrencilerin motivasyon ve iş birliği düzeylerini belirlemek amacıyla yaşları 20-22 ve sınıf mevcutları eşit olan 4 sınıfa (N=100 erkek) ön testler uygulanmıştır.

Yapılan normallik ve homojenlik testleri sonucunda dört sınıf içinden A (N=25) ve B (N=25) sınıflarının motivasyon ve iş birliği öntest puanlarının normal dağılım özelliği gösterdiği ve varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. A ve B gruplarının denklığı sağlandıktan sonra yansız atama yöntemi ile deney (A) ve kontrol (B) grupları belirlenmiştir.

Son testlerden elde edilen puanlara bakıldığında, ölçeklere verdikleri yanıtlarda tutarsızlıklar tespit edilen, çalışmanın güvenilirlik ve geçerliğini düşürdüğü anlaşılan deney ve kontrol gruplarından 5'er kişi çalışma dışında tutulmuştur. Çalışma grubunu oluşturan deney (N=20) ve kontrol (N=20) grupları toplamda 40 öğrenci olmak üzere son halini almıştır. Grupların motivasyon ve iş birliği ön test puanlarının normallik dağılımları Tablo 1.' de verilmiştir.

Tablo 1: Grupların motivasyon ve iş birliği ön test puanlarının normallik testi

	Gruplar	N	Min	Maks.	\bar{X}	Ss	Çarpıklık	Basıklık			
MOTİVASYON	Deney	İçsel	20	2,85	5,00	4,18	,639	-,747	,512	-,232	,992
		Dışsal	20	1,63	5,00	4,08	,949	-1,100	,512	,950	,992
		Toplam	20	2,38	5,00	4,13	,749	-1,070	,512	,541	,992
	Kontrol	İçsel	20	3,69	5,00	4,33	,368	,236	,512	-,661	,992
		Dışsal	20	3,26	4,98	4,17	,470	,108	,512	-,815	,992
		Toplam	20	3,67	4,81	4,25	,368	,104	,512	1,495	,992
İŞ BİRLİĞİ	Deney	20	2,73	5,00	4,19	,616	-,354	,512	,022	,992	
	Kontrol	20	3,80	5,00	4,42	,379	-032	,512	1,230	,992	

Tablo 1 incelendiğinde, deney ve kontrol gruplarının motivasyon ve iş birliği öntest puanlarında hesaplanan basıklık ve çarpıklık değerlerinin ± 1.5 aralığında değer aldığı gözlenmiş ve bu sonuca göre

her iki grubun hem iş birliği hem de motivasyon puanlarının normal dağılım özelliği gösterdiği (Tabachnick & Fidell, 2013) tespit edilmiştir.

Grupların motivasyon ve iş birliği ön test puan varyanslarının homojenlik testi Levene testi ile kontrol edilmiş ve sonuçlar Tablo 2.' de verilmiştir.

Tablo 2: Grupların motivasyon ve iş birliği ön test puan varyanslarının homojenlik testi

Duyuşsal Alan		F	p	
TÜM GRUPLAR	Motivasyon	İçsel	3,721	0,61
		Dışsal	4,056	0,51
		Toplam	3,102	,097
	İş Birliği	2,362	,180	

Analiz sonuçlarına göre, grupların içsel motivasyon ($F=3,721$, $p>,05$), dışsal motivasyon ($F=4,056$, $p>,05$), toplam motivasyon ($F=3,102$, $p>,05$) ve iş birliği ($F=2,362$, $p>,05$) ön test puan varyanslarının homojen olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Çalışma gruplarının motivasyon ve iş birliği öntest puanlarının normal dağılım özelliğine sahip olması ve varyanslarının da homojen olmasından dolayı öntest puanlarında grupların denkliği için yapılacak istatistikte parametrik test kullanılmasına karar verilmiş ve çalışmanın başında grupların denkliğini belirlemek için bağımsız gruplar t testi yapılarak sonuçları Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3: Grupların motivasyon ve iş birliği ön test puanlarının karşılaştırılması

Gruplar		N	\bar{X}	Ss	SD	t	p	
MOTİVASYON	İçsel	Deney	20	4,18	,639	38	-,896	,377
		Kontrol	20	4,33	,368			
	Dışsal	Deney	20	4,08	,949	38	-,751	,457
		Kontrol	20	4,17	,470			
	Toplam	Deney	20	4,13	,749	38	-,650	,520
		Kontrol	20	4,25	,368			
İŞ BİRLİĞİ	Deney	20	4,19	,616	38	-1,399	,170	
	Kontrol	20	4,42	,379				

Yapılan analiz sonuçlarına göre, grupların içsel motivasyon ($t_{(38)} = -,896$, $p>,05$), dışsal motivasyon ($t_{(38)} = -,751$, $p>,05$), toplam motivasyon ($t_{(38)} = -,650$, $p>,05$) ve iş birliği ($t_{(38)} = -1,399$, $p>,05$) ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir (Tablo 3). Bu bulguya göre grupların çalışma öncesinde motivasyon ve iş birliği düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir.

2.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmada öğrencilerin motivasyon düzeylerinin belirlenmesi için Tulunay Ateş ve İhtiyaroğlu (2019) tarafından geliştirilen “Yetişkin Motivasyon Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, içsel ve dışsal motivasyon olmak üzere iki faktörden ve 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte içsel motivasyonu; 4,7,8,9,10,12,13,14,15,17,19,20,21 numaralı maddeler oluştururken, dışsal motivasyonu ise 1,2,3,5,6,11,16,18 numaralı maddeler oluşturmaktadır. Maddeler “5-Kesinlikle Katılıyorum”, “4-Katılıyorum”, “3-Orta Derecede Katılıyorum”, “2-Katılmıyorum” ve “1-Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 21 iken, alınabilecek en yüksek puan ise 105’dir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısının içsel motivasyon için 0,92, dışsal motivasyon için 0,82 ve toplam motivasyon için 0,94 olduğu ve iki bileşenin birlikte toplam varyansın %47,95’ini açıkladığı görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi çalışmaları sonucuna göre, önerilen modele ilişkin uyum indekslerinden GFI (0.85), CFI (0.96), NFI (0.91), RMSEA (0.06), CFI (0.96), AGFI (0.82), SRMR (0.06) olarak hesaplanmıştır. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri, ölçeğin en az ilkökul mezunu olan 20-60 yaşları arasındaki kadın ve erkek bireylere uygulanabileceğini göstermiştir.

Çalışmada öğrencilerin iş birliği düzeylerinin belirlenmesi için ise Xie ve ark. (2006) tarafından geliştirilen İş birliktirlik ve Rekabetçilik Ölçeği’nden yararlanarak Yerlikaya ve Doğruyol (2020) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “İşbirliği Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, tek boyutlu ve 1’i ters madde olmak üzere 11 maddeden oluşmaktadır. Maddeler “5-Kesinlikle Katılıyorum”, “4-Katılıyorum”, “3-Orta Derecede Katılıyorum”, “2-Katılmıyorum” ve “1-Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 11 iken, en yüksek puan ise 55’tir. Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,76 görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi çalışmaları sonucuna göre, önerilen modele ilişkin uyum indekslerinden CFI (0.928), TLI (0.906) ve RMSEA (0.081) olarak hesaplanmıştır. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri, ölçeğin üniversite düzeyinde ve yaşları 22 (± 3,22) olan kadın ve erkek bireylere uygulanabileceğini göstermiştir.

2.4 İşlem Süreci

Aynı içeriğe sahip derslerin, aynı eğitmen tarafından işlendiği deney ve kontrol gruplarındaki işlem sürecine ait bilgiler aşağıda verilmiştir.

1. Deney grubunda dersler İş birlikli Öğretim Modeli (Ayrılıp-Birleşme/Jigsaw) ile işlenirken, kontrol grubunda ise dersler Doğrudan Öğretim Modeli ile işlenmiştir. Çalışmanın başında deney ve kontrol grubunda kullanılmak üzere ders planları hazırlanmıştır. Ders planlarının kapsamı beden eğitimi ve spor öğretimi alanında uzman bir akademisyen tarafından incelenirken, konulara yönelik alıştırımlar ise yelken alanında 3 farklı uzman (D4 yelken sertifika sahibi) tarafından incelenmiştir. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda günlük planlarda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

2. Öğrenciler, çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını sözlü olarak beyan ederek şahit imzası alınmış ve çalışmayla ilgili gerekli evraklar hazırlanıp, SUBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsünden 27.12.2021-E.26428519-044-33576 tarihli ve sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

3. Çalışmanın başında motivasyon ve iş birliği özelliklerin belirlenmesi amacıyla 4 ayrı sınıfa “Yetişkin Motivasyon Ölçeği” ve “İş birliği Ölçeği” dağıtılarak ön test puanları oluşturulmuştur. Ön test puanları sonucunda normal dağılım özelliği gösteren 2 sınıf belirlenerek grupların denkliliği sağlanmış ve yansız atama yöntemiyle deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur.

4. Uygulamaya başlamadan önce deney grubuna derslerin işleneceği İş birlikli Öğretim Modeli hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Kontrol grubuna ise derslerin işleneceği Doğrudan Öğretim Modeli hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

5. Deney grubu dersleri, her ders saati 80 dakika, haftada bir gün olacak şekilde toplamda 4 hafta işlenmiştir. Dersler 1. hafta “Karada; Manevralar, Seyir Usulleri, Role (Görev) Yerleri”, 2.hafta “Suda; Teknenin Su ile Teması, Donatma, Manevralar”, 3. ve 4. haftalar “Suda; Avara ve Aborda, Seyir” şeklinde planlanmıştır. Her ders 5-10 dk. giriş, 55-60 dk. esas evre, 15-20 dk. bitiriş şeklinde planlanmıştır. Öğretim elemanı derslerde zamanının çoğunu dönüt ve düzeltmelere ayırmıştır.

6. Çalışmanın başında deney gurubu, beşer kişilik gruplar halinde 5 asıl gruba ayrılmış ve gruplar isimlendirilmiştir. Derslerde o günkü konu ile ilgili ana konu ve alt konular açıklanmış ve her gruptan 1'er kişi, belirlenmiş olan alt konu grubuna gelerek uzman grupları oluşturmuştur. Daha sonra her uzman gruba birer renk verilmiştir (sarı, kırmızı, siyah, beyaz ve lacivert). Alt konular uzman gruplar tarafından 20-30 dk. boyunca mümkün olan en üst seviyede çalışılmıştır. Uzman gruplarda yeterli öğrenmeler sağlandıktan sonra öğrenciler asıl gruplarına tekrar dönmüş ve uzmanlaştığı alt konuları grup arkadaşlarına 30-40 dk. boyunca aktarmışlardır. Çalışmanın sonunda öğretim elemanı tarafından belirlenen uzman grup renklerinden rastgele bir renk seçilmiş ve her grupta rengi temsil eden öğrenciler belirlenmiştir. Dersin son 15-20 dakikası belirlenen öğrencilere öğretim elemanı tarafından önceden hazırlanan bilişsel ve/veya psikomotor alanlara yönelik mini testler uygulanmış, öğrencilerin aldığı puanlarla grup puanları oluşturulmuştur.

7. Kontrol grubu dersleri, her ders saati 80 dakika, haftada bir gün olacak şekilde toplamda 4 hafta işlenmiştir. Derslerde 1. hafta “Karada; Manevralar, Seyir Usulleri, Role (Görev) Yerleri”, 2.hafta “Suda; Teknenin Su ile Teması, Donatma, Manevralar”, 3. ve 4. Haftalar “Suda; Avara ve Aborda, Seyir” şeklinde planlanmıştır Her ders 15-20 dk. giriş, 55-60 dk. esas evre, 5-10 dk. bitiriş şeklinde planlanmıştır.

8. Kontrol grubunda, öğretim elemanı derslerde aktif bir şekilde yer almıştır. Dersler ağırlıklı olarak anlatım, soru-cevap, komut ve gösterip-yaptırma yöntemleri ile işlenmiştir. Dersin ilk 15-20 dakikalık bölümünde önceki öğrenmeler gözden geçirilmiş, daha sonra beceriler öğretim elemanı tarafından 15-20 dk. boyunca sunulmuştur. Sunumu izleyen 15-20 dk. boyunca aktarılan beceriler öğrenciler tarafından uygulanmıştır. Bu esnada öğretim elemanı tarafından öğrencilere sürekli dönüt ve düzeltmeler verilmiştir. Becerileri doğru uygulayan öğrencilere öğrenmelerin pekişmesi için 15-20 dk. boyunca bağımsız uygulamalar yapmasına imkan sağlanmış ve dersin son 5-10 dk.lık bölümünde ise öğretim elemanı tarafından öğrencilerin sorularını yanıtlanmıştır.

9. 4 haftalık uygulama sonucunda deney ve kontrol gruplarına “Yetişkin Motivasyon Ölçeği” ve “İş birliği Ölçeği” tekrar dağıtılarak verilen yelken eğitimlerini düşünüp doldurmaları istenmiş ve son test puanları oluşturulmuştur.

2.5 Verilerin Analizi

Araştırmada, deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanlarının normal dağılım özelliklerine sahip olup olmadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış, puan varyanslarının homojenliği ise Levene testi ile belirlenmiştir. Son testlere bakıldığında deney grubu, içsel motivasyon için çarpıklık:(-,406), basıklık:(-,654); dışsal motivasyon için çarpıklık:(-,228), basıklık:(-,210); toplam motivasyon için çarpıklık:(-,440), basıklık:(,211); iş birliği için çarpıklık:(-,519), basıklık:(-,319) arasında değer aldığı görülmektedir. Kontrol grubu, içsel motivasyon için çarpıklık:(-,298), basıklık:(-1,158); dışsal motivasyon için çarpıklık:(-,816), basıklık:(,706); toplam motivasyon için çarpıklık:(-,014), basıklık:(-1,349); iş birliği için çarpıklık:(-,599), basıklık:(-,662) arasında değer aldığı

görülmektedir. Ayrıca içsel motivasyon ($F=0,903$, $p>,05$) dışsal motivasyon ($F=0,181$, $p>,05$), toplam motivasyon ($F=0,054$, $p>,05$) ve iş birliği ($F=0,141$, $p>,05$) puan varyanslarının homojen olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonuçlarına göre ön ve son testlerde parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce gruplar arasındaki denkliliğin sağlanmasında bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır. Çalışmada deney ve kontrol gruplarının elde edilen motivasyon ve iş birliği ön test-son test puanlarının karşılaştırılmasında karışık ölçümler için iki faktörlü anova (two-way anova for mixed measures) kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir.

3 Bulgular

Çalışmada deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin motivasyon öntest-sontest puan ortalamaları ve bu puanların karşılaştırılması Tablo 4,5,6 ve 7’ de verilmiştir.

Tablo 4: Deney ve kontrol grubu motivasyon ön-son test puanları

		Ön-Test			Son-Test			
Gruplar		N	\bar{X}	Ss	N	\bar{X}	Ss	
MOTİVASYON	Deney	İçsel	20	4,18	0,63	20	4,26	0,46
		Dışsal	20	4,08	0,94	20	4,02	0,54
		Toplam	20	4,13	0,74	20	4,14	0,45
	Kontrol	İçsel	20	4,33	0,36	20	4,50	0,38
		Dışsal	20	4,17	0,47	20	4,20	0,63
		Toplam	20	4,25	0,36	20	4,35	0,39

Tablo 4 incelendiğinde, deney grubunun çalışma öncesi içsel motivasyon ortalama puanı 4,18 ($Ss=0,63$), dışsal motivasyon ortalama puanı 4,08 ($Ss=0,94$), toplam motivasyon ortalama puanı 4,13 ($Ss=0,74$) iken, bu değerlerin çalışma sonrasında içsel motivasyon ortalama puanı 4,26 ($Ss=0,46$), dışsal motivasyon ortalama puanı 4,02 ($Ss=0,54$), toplam motivasyon ortalama puanı 4,15 ($Ss=0,45$) olduğu belirlenmiştir. Kontrol grubunun ise çalışma öncesi içsel motivasyon ortalama puanı 4,33 ($Ss=0,36$), dışsal motivasyon ortalama puanı 4,17 ($Ss=0,47$), toplam motivasyon ortalama puanı 4,25 ($Ss=0,36$) iken, bu değerlerin çalışma sonrasında içsel motivasyon ortalama puanı 4,50 ($Ss=0,38$), dışsal motivasyon ortalama puanı 4,20 ($Ss=0,63$), toplam motivasyon ortalama puanı 4,35 ($Ss=0,39$) olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Deney ve kontrol gruplarının deney öncesi ve deney sonrası içsel motivasyon puanlarının karşılaştırılması

Varyansların Kaynağı		Kareler Toplamı	sd	Karalar Ortalaması	F	p
İÇSEL MOTİVASYON	Deneklerarası	15,249	39			
	Grup (İÖM/DÖM)	,730	1	,730	1,911	,171
	Hata	14,519	38	,382		
	Denekleriçi Ölçüm (Ön-Son Tet)	3,19	40			
	Grup*Ölçüm	,316	1	,316	4,002	,052
	Hata	2,837	38	0,75		
	Toplam	18,439	79			

Tablo 5 incelendiğinde, farklı öğretim modelleriyle işlenen derslerle (deney ve kontrol) öğrencilerin ön-son test içsel motivasyon puanlarının ortak etkisinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği belirlenmiştir [$F_{(1,39)}=,498$, $p>,05$]. Grup ayırımına bakılmaksızın örneklem grubunun deney öncesi ve deney sonrası içsel motivasyon puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmemektedir [$F_{(1,39)}=4,002$, $p>,05$]. Ayrıca öntest-sontest ayırımına bakılmaksızın iki grup arasında da içsel motivasyon puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir [$F_{(1,39)}= 1,911$, $p>,05$].

Tablo 6: Deney ve kontrol gruplarının deney öncesi ve deney sonrası dışsal motivasyon puanlarının karşılaştırılması

	Varyansların Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Karaler Ortalaması	F	p
DIŞSAL MOTİVASYON	Deneklerarası	29,571	39			
	Grup (İÖM/DÖM)	,725	1	,725	,955	,335
	Hata	28,846	38	,759		
	Denekleriçi Ölçüm (Ön-Son Tet)	5,84	40			
	Grup*Ölçüm	,018	1	,018	,121	,730
	Hata	,003	1	,003	,020	,888
	Toplam	5,819	38	,153		
	Toplam	35,441	79			

Tablo 6 incelendiğinde, farklı öğretim modelleriyle işlenen derslerle (deney ve kontrol) öğrencilerin ön-son test dışsal motivasyon puanlarının ortak etkisinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği belirlenmiştir [$F_{(1,39)}=,020$, $p>,05$]. Grup ayırımına bakılmaksızın örneklem grubunun deney öncesi ve deney sonrası dışsal motivasyon puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmemektedir [$F_{(1,39)}=,121$, $p>,05$]. Ayrıca öntest-sontest ayırımına bakılmaksızın iki grup arasında da dışsal motivasyon puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir [$F_{(1,39)}= ,955$, $p>,05$].

Tablo 7: Deney ve kontrol gruplarının deney öncesi ve deney sonrası toplam motivasyon puanlarının karşılaştırılması

	Varyansların Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Karaler Ortalaması	F	p
TOPLAM MOTİVASYON	Deneklerarası	17,677	39			
	Grup (İÖM/DÖM)	,524	1	,524	1,162	,288
	Hata	17,153	38	,451		
	Denekleriçi Ölçüm (Ön-Son Tet)	3,198	40			
	Grup*Ölçüm	0,077	1	0,077	,943	,338
	Hata	0,033	1	0,033	,403	,529
	Toplam	3,088	38	0,081		
	Toplam	20,875	79			

Tablo 7 incelendiğinde, farklı öğretim modelleriyle işlenen derslerle (deney ve kontrol) öğrencilerin ön-son test toplam motivasyon puanlarının ortak etkisinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği belirlenmiştir [$F_{(1,39)}=,403$, $p>,05$]. Grup ayırımına bakılmaksızın örneklem grubunun deney

öncesi ve deney sonrası toplam motivasyon puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmemektedir [$F_{(1,39)}=,943$, $p>,05$]. Ayrıca öntest-sontest ayırımına bakılmaksızın iki grup arasında da toplam motivasyon puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir [$F_{(1,39)}= 1,16$, $p>,05$].

Çalışmada deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin iş birliği öntest-sontest puan ortalamaları ve bu puanların karşılaştırılması Tablo 8 ve 9'da verilmiştir.

Tablo 8: Deney ve kontrol grubu iş birliği ön-son test puanları

İŞ BİRLİĞİ	ÖnTest				Son-Test		
	Gruplar	N	\bar{X}	Ss	N	\bar{X}	Ss
	Deney	20	4,20	0,61	20	4,23	0,38
Kontrol	20	4,42	0,37	20	4,47	0,35	

Tablo 8 incelendiğinde, deney grubunun çalışma öncesi iş birliği ortalama puanı 4,20 (Ss=0,61) iken, bu değerlerin çalışma sonrasında 4,23 (Ss= 0,38); kontrol grubunun ise çalışma öncesi iş birliği ortalama puanı 4,42 (Ss=0,37) iken, bu değerlerin çalışma sonrasında 4,46 (Ss=0,35) olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Deney ve kontrol gruplarının deney öncesi ve deney sonrası iş birliği puanlarının karşılaştırılması

İŞ BİRLİĞİ	Varyansların Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Karalar Ortalaması	F	p
		Deneklerarası	12,989	39		
	Grup (İÖM/DÖM)	1,079	1	1,079	3,443	,071
	Hata	11,910	38	,313		
	Denekleriçi	3,415	40			
	Ölçüm (Ön-Son Tet)	0,032	1	0,032	,360	,552
	Grup*Ölçüm	0,001	1	0,001	,008	,930
	Hata	3,382	38	0,089		
	Toplam	16,404	79			

Tablo 9 incelendiğinde, farklı öğretim modelleriyle işlenen derslerle (deney ve kontrol) öğrencilerin ön-son test iş birliği ortalama puanlarının ortak etkisinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği belirlenmiştir [$F_{(1,39)}=,008$, $p>,05$]. Grup ayırımına bakılmaksızın örneklem grubunun deney öncesi ve deney sonrası iş birliği puan ortalamaları arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmemektedir [$F_{(1,39)}=,360$, $p>,05$]. Ayrıca öntest-sontest ayırımına bakılmaksızın iki grup arasında da iş birliği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir [$F_{(1,39)}= 3,443$, $p>,05$].

4 Tartışma ve Sonuç

İş birlikli öğretim modelinde ayrılıp-birleşme/jigsaw tekniği ile işlenen yelken derslerinin üniversite öğrencilerinin motivasyon ve iş birliği düzeylerine olan etkisininin tespit edilmesinin amaçlandığı bu

çalışmada, farklı öğretim modelleriyle işlenen yelken derslerinin üniversite öğrencilerinin grup içi, gruplar arası ve grup ayrımı olmaksızın motivasyon düzeylerinde anlamlı farklılıklar oluşturmadığı görülmüştür. Yelken dersini alan deney grubundaki öğrencilerin iş birlikli öğrenme tekniklerinden biri olan ayrılıp birleşme tekniğini ilk defa uygulamaları, genelde daha önceki öğrenim hayatlarındaki beden eğitimi derslerinde öğretmen merkezli dersler işlemeye alışık olmaları, iş birlikli öğrenme modelinin dört hafta işlenmesinden ve öğrencilerle haftada sadece bir kez buluşulması nedeniyle motivasyonun geliştirilmesi için sürenin az olması böyle bir sonuca etki etmiş olabilir. Ayrıca yelkenli tekneler rüzgarla hareket ettikleri için rüzgarsız havaya denk gelen bazı dersler de öğrencilerin motivasyonunu arttırmamış olabilir. Kontrol grubundan işlenen yelken derslerinde öğrencilerin ilgi ve isteklerinin gözardı edilip, derslerin öğretmen merkezli işlenmesi öğrencilerin motivasyon gelişimini arttırmamış olabilir. Tüm sınıfın aynı anda aynı konuları işlediği derslerde, çabuk öğrenen öğrenciler için konular sıkıcı gelmiş olabilir ve bu durum öğrencilerin motivasyon düzeyini etkilemiş olabilir. Buna göre iş birlikli ve doğrudan öğretim modeli ile işlenen yelken derslerinin üniversite öğrencilerinin motivasyon düzeylerini benzer düzeyde etkilediği söylenebilir.

Literatürde araştırma sonuçlarıyla paralellik gösteren, iş birlikli öğretim modelinin öğrencilerin motivasyon üzerindeki etkisinin incelendiği bir çalışmaya ulaşamamasına rağmen yapılan bazı çalışmalarda modelin duyuşsal alan özelliklerinden tutum üzerine etkisine bakılmış ve çalışmada elde edilen bulgularla paralel sonuçlara ulaşılmıştır (Görücü, 2007; Güneş ve Çoknaz, 2010; Mirzeoğlu, 2000). Görücü (2007), ilköğretim yedinci sınıf beden eğitimi öğretiminde, iş birlikli yöntem kullanarak çoklu zeka kuramı uygulamalarının öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına baktığı çalışmada, 16 saatlik eğitim sonucunda kontrol grubu tutum puanlarında anlamlı farklılıklara rastlamamıştır. Güneş ve Çoknaz (2010) beden eğitimi dersi cimnastik ünitesinde iş birlikli öğrenme yöntemini kullanmışlar ve sekiz haftalık eğitim sonucunda lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spora karşı tutumun grup içi ve grupların erişti düzeylerinde anlamlı farklılıklar oluşturmadığını bulmuşlardır. Mirzeoğlu (2000) yaptığı çalışmada, deney grubunu oluşturan iş birlikli yöntemle ders işleyen öğrencilerin, voleybol dersine ait tutum puanlarında zamana bağımlı olarak anlamlı bir farka rastlamamıştır.

Bununla birlikte literatürde araştırma sonuçları ile paralellik göstermeyen, iş birlikli öğretimin motivasyon özelliklerine olumlu yönde etkisinin olduğu çalışmalar da bulunmaktadır (Liu ve Lipowski, 2021; Lou ve ark., 2020; Wang, 2012). Yapılan bir meta analiz çalışması, iş birlikli öğrenme modeli ile işlenen beden eğitimi ve spor derslerinde içsel motivasyon seviyelerinin deney guruplarında daha fazla olduğunu göstermektedir (Liu ve Lipowski, 2021). Luo ve ark. (2020) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, 12 haftalık bir basketbol eğitimi sonucunda öğrenme motivasyonunun deney gurubu lehine anlamlı farklılıklar olduğunu belirtmişlerdir. Wang (2012) tarafından iş birlikli öğretim modelinin kadın üniversitesi öğrencilerinin başarı motivasyonu üzerine etkisini belirlemek ve öğrenme motivasyonları arasında başarı motivasyonunun farkını karşılaştırmak amacıyla yapılan çalışmada, 12 hafta süren çalışma sonunda başarı motivasyonu seviyesinde deney grubu lehine anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Yapılan bu çalışmalarda başarı ve öğrenme motivasyonlarının incelenmesi ve bu nedenle kullanılan ölçme araçlarının farklı olması, sonuçların gerçekleştirilen bu çalışmadan farklı olmasına neden olmuş olabilir.

Çalışmada elde edilen bir başka bulgu, iş birlikli ve doğrudan öğretim modellerinin yelken derslerinde üniversite öğrencilerinin grup içi, gruplararası ve grup ayrımı olmaksızın iş birliği düzeylerinde anlamlı farklılıklar oluşturmamasıdır. Yelken derslerinde yelkenli teknede her ne kadar grup halinde birlikte çalışılsa da, deney grubunda bulunan ve kendini diğer arkadaşlarından yetenekli gören, daha fazla beceriye sahip veya çalışan/çalayan öğrencilerin olduğu belirlenmiştir. Bu öğrencilerin iş birlikli çalışmalarda öğretim modeline uygun süreçleri gerçekleştirmede fark yaratması diğer öğrencileri olumsuz bir şekilde etkilemiş olabilir. Ayrıca modelin uygulanmasına öğrencilerin fazla aşına olmamaları, modelin uygulanması için ayrılan sürenin sınırlı olması ve ders süresince modelin zor

tekniklerinden biri olan ayrılıp birleşme tekniğinin uygulaması için fazla zamanın gerekmesi, ancak bu sürenin öğrenciler tarafından etkili kullanılmaması böyle bir sonuca etki etmiş olabilir. Bununla birlikte yelkenli tekneler rüzgarla hareket ettikleri için çok rüzgalı havaya denk gelen derslerde öğrencilerin ayrı bir dikkatli olmasını gerektirmiştir. Dikkat dağınıklığı olan öğrenciler de diğer arkadaşlarının iş birliği düzeylerini etkilemiş olabilir. Kontrol grubunda komut, anlatım, soru-cevap yöntemlerinin kullanılması öğrencilerde iş birliği özelliğinin gelişimini arttırmamış olabilir. Yelkenli teknede verilen görevi yerine getirmeyen öğrencilerin olduğu tespit edilmiştir bu durum da diğer öğrencilerin iş birliğini olumsuz etkilemiş olabilir. Buna göre iş birlikli ve doğrudan öğretim modeli ile işlenen yelken derslerinin üniversite öğrencilerinin iş birliği düzeylerini benzer düzeyde etkilediği söylenebilir.

Literatürde iş birlikli ve doğrudan öğretim modellerinin genellikle tutum puanları üzerine etkisini raporlayan çalışmalar bulunmaktadır (Pehlivan, 2010). Bu çalışmalardan birinde Pehlivan (2010), ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin iş birlikli ve geleneksel öğretim yöntemlerinin beden eğitimi dersine karşı tutumuna etkisini incelemiş, yedi hafta süren eğitim sonucunda deney ve kontrol gruplarının tutum puanlarının benzer olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte literatürde araştırma sonuçları ile paralellik göstermeyen, iş birlikli öğretimin bazı duyuşsal alan özelliklere olumlu yönde etkisinin olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Altınkök, 2014; Smith ve ark., 1997; Tunçel, 2006). Altınkök (2014), iş birliği ile öğretim yöntemine dayalı beden eğitimi derslerinde 12 haftalık eğitim sonucunda, 9-10 yaşlarındaki çocukların problem çözme becerilerinin deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemiştir. Smith ve ark. (1997) beden eğitimi dersinde üçüncü sınıf öğrencilerinin sosyal davranışlarını geliştirme de iş birlikli öğrenmenin etkililiğini incelediği araştırmada, 6 haftalık eğitim sonucunda iş birlikli öğrenmenin öğrenci iletişimi ve sosyal katılımı arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Tunçel (2006) iş birlikli öğrenmenin ve alıştırma yönteminin ilköğretim yedinci sınıfların beden eğitimi başarısı, sosyal beceriler, bilişsel süreçler üzerindeki etkilerine baktığı çalışmasında, iş birlikli öğrenmenin sonucunda sosyal becerilerin geleneksel öğretime göre daha etkili olduğunu belirtmiştir.

Sonuç olarak; iş birlikli ve doğrudan öğretim modelleri ile işlenen temel yelken eğitimi dersleri üniversite öğrencilerinin motivasyon ve iş birliği düzeylerinde bir farklılık meydana getirmemiştir ve modeller ölçülen özellikleri benzer düzeyde etkilemiştir.

5 Öneriler

Çalışmada iş birlikli öğretim modeli ile verilen yelken eğitimlerinde sadece motivasyon iş birliği özellikleri ölçülmüştür. Yapılacak olan diğer çalışmalarda farklı duyuşsal alan özelliklerinin yanında psikomotor ve bilişsel alan özelliklerinin ölçüldüğü çalışmalarda yapılabilir. Ayrıca yapılan bu çalışmada uygulama süresi haftada bir kez olmak üzere toplam dört hafta olarak gerçekleştirilmiştir. Haftalık ve toplam ders saatinin arttırıldığı çalışmalar planlanabilir. İş birlikli öğretim modelinin diğer öğretim modelleriyle karşılaştırılacağı çalışmalar yapılabilir. Bunlara ilave olarak nicel desende tasarlanan bu çalışmanın yanında nitel ve karma desenlerle tasarlanan çalışmalarla daha geçerli ve güvenilir bulgulara ulaşılabilir.

6 Yazarların Katkıları

Sorumlu Yazar H. Ozan SÖNMEZ: Araştırma için fikir ya da hipotezin oluşturulması. Deneylerin yapılması, verilerin düzenlenmesi ve bildirilmesi için sorumluluk almak, bulguların mantıklı açıklanması ve sunumu için sorumluluk almak, araştırma sırasında literatür taraması ile ilgili sorumluluk almak.

2. Yazar A. Dilşad MİRZEOĞLU: Sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, yazının tümü veya asıl bölümün oluşturulması için sorumluluk almak, makaleyi teslim etmeden önce sadece imla ve dil bilgisi açısından değil aynı zamanda entelektüel içerik açısından yeniden çalışma yapmak.

7 Kaynaklar

- Allison, P., McCulloch, K., McLaughlin, P., Edwards, V. & Tett, L. (2007). *The characteristics and value of the sail training experience*. Edinburgh, UK: The University of Edinburgh.
- Altınkök, M. & Kasap, H. (2014). İşbirliği ile öğretim yöntemine dayalı beden eğitimi derslerinin 9-10 yaş grubu çocukların problem çözme becerisi gelişimine etkisinin araştırılması. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2), 101-109. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/goputeb/issue/7322/95829>
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyisel desenler öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi* (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2002). *Plandan değerlendirmeye öğretme sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Güneş, B. & Çoknaz, H. (2010). Beden eğitimi dersi cimnastik ünitesinde işbirliğine dayalı öğrenmenin öğrencilerin erişti düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39), 207-219. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/hunefd/issue/7799/102176>
- Görücü, A. (2007). *İlköğretim 7. sınıf beden eğitimi derslerinde işbirliğine dayalı öğrenim destekli çoklu zeka kuramı uygulamalarının öğrencilerin performans, tutum ve öğrenilenlerin kalıcılığına etkisi*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Huang, C. Y. (2000). The effects of cooperative learning and model demonstration strategies on motor skill performance during video instruction. *Proceeding National Sciences Council*, (2), 255-268.
- Inomata K. et al. (2014). “Study on the sailing vessel training — The effect of qualification training on sailing vessel”, *Journal of National Institute for Sea Training*, 88, 1–12.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi* (20. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kunieda, Y. & Murai, K. (2017). Study on the Effects of Sailing Vessel Training. *Journal of Modern Education Review*. 7(5), 293–304. Doi: 10.15341/jmer(2155-7993)/05.07.2017/001
- Liu, T. & Lipowski, M. (2021). Influence of cooperative learning intervention on the intrinsic motivation of physical education students—a meta-analysis within a limited range. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 2989. <https://doi.org/10.3390/ijerph18062989>
- Luo, Y. J., Lin, M. L., Hsu, C. H., Liao, C. C. & Kao, C. C. (2020). The effects of team-game-tournaments application towards learning motivation and motor skills in college physical education. *Sustainability*, 12(15), 6147. <https://doi.org/10.3390/su12156147>
- Mirzeoğlu, D. (2000). *Voleybol dersindeki davranışların öğreniminde, yapılandırmacı öğrenme etkinliklerinin öğrenci erişti düzeyine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Northup, K. R. (2006). In Practice—Sailing through leadership theory. *About Campus*, 11(1), 24-27. <https://doi.org/10.1002/abc.157>
- Pehlivan, Z. (2010). Beden eğitimi dersinde işbirlikli öğretim yönteminin duyuşsal özellik ve motor beceri erişti düzeyine etkisi. *Sport Sciences*, 5(2), 157-166. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/nowsaspor/issue/20141/213826>
- Sail Training International. (2010). What is sail training? Retrieved September 4, 2014, from <http://www.sailtraininginternational.org/sail-on-board/what-is-sail-training>
- Serin, C. (2016). *Türk milli yelkencilerinin motivasyon ve kontrol odağı ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Slavin, R.E. (1990). *Cooperative learning: theory, research and practice*. New Jersey: Prentice Hall.
- Smith, B., Markley, R., Karp, G. G. (1997). The effect of a cooperative intervention on the social skill enhancement of a third grade physical education. *Research Quarterly For Exercise And Sport. Supplement*. 68 (1), A-68.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics: International edition. *Pearson 2012*, 1.

- Temel, C. (2017). İşbirlikli Öğrenme Modeli. Editör: Mirzeoğlu, A. D. içinde, *Model temelli beden eğitimi öğretimi*, Ankara: Spor yayınevi ve kitabevi, s.79-109.
- Tulunay Ateş Ö., & İhtiyaroğlu, N. (2019). Yetişkin motivasyon ölçeği: bir ölçek geliştirme çalışması. *Kastamonu Education Journal*, 27(2), 611-620. doi:10.24106/kefdergi.2612
- Tunçel, Z. (2006). *İşbirlikli öğrenmenin beden eğitimi başarısı, bilişsel süreçler ve sosyal davranışlar üzerindeki etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Türkiye Yelken Federasyonu. (2022). Yelken öğrenmek istiyorum. Erişim tarihi: 10.11.2022, URL: <https://egitim.tyf.org.tr/sayfalar/yelken-ogrenmek-istiyorum/1016/>
- Uzel, B. (2012). *10-14 yaş arasında olan yelken yapan ve yelken yapmayan çocukların benlik algısı ve mükemmeliyetçilik boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yerlikaya, Y. G. & Doğruyol, B. (2020). İşbirliği ölçeği: Kültürel adaptasyon. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (8) 350-363. DOI: 10.21733/ibad.730704
- Wang, M. (2012). Effects of cooperative learning on achievement motivation of female university students. *Asion, Published by Canadian Center of Science and Education*, 8(15), 1911-2025. doi:10.5539/ass.v8n15p108
- Wojcikiewicz, Z., Steven, K. M. & Zachary, B. (2010). A Deweyian framework for youth development in experiential education: Perspectives from sail training and sailing instruction. *The Journal of Experiential Education*, 33(2), 105- 119. <https://doi.org/10.1177/1053825910033002>

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Research Article

Journal of Exercise and Sport Sciences Research (JOINESR) 2(2), 68-81, 2022

Received: 12-Mar-2022 Accepted: 15-Dec-2022

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Ortaokul Beslenme Bilgi Testinin Geliştirilmesi: Ortaokul 6. Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Nehir YALÇINKAYA^{1*} , A. Dilşad MİRZEOĞLU² , Mazhar AYDEMİR³

¹Spor Bilimleri Fakültesi/Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye. nehirykaya@gmail.com

²Spor Bilimleri Fakültesi/Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye.

dilsadmirzeoglu@subu.edu.tr

³Spor Bilimleri Fakültesi/Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye.

aydemirmazhar_04@hotmail.com

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor dersini alan ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin beslenme bilgi düzeylerini ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir beslenme bilgi testi geliştirmektir. Araştırmada 6. sınıf beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında yer alan beslenme ile ilgili kazanıma uygun olarak oluşturulan belirtke tablosu doğrultusunda beslenme bilgi düzeyini ölçen 31 maddelik denemelik bir test formu hazırlanmıştır. Hazırlanan denemelik form Türkiye genelinde öğrenim gören 237 (% 54,85 kız ve %45,14 erkek) ortaokul yedinci sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Çalışma öncesi katılımcılara çalışmanın amacı hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Denemelik beslenme bilgi testinin indeksleri, madde analizleri (standart sapma, madde varyans, madde ayırt edicilik ve madde güçlük) test geliştirme tekniklerine uygun olarak hesaplanmıştır. Yapılan madde analizleri sonucu madde güçlük indeksi 0,40' dan yüksek ve madde güçlük indeksi 0,28-0,73 arasında olan maddeler seçilerek 10 soruluk beslenme ile ilgili nihai bir test oluşturulmuştur. Nihai testin aritmetik ortalaması 6,15 standart sapması 2,54, testin ortalama güçlüğü 0.61 ve KR-20 güvenilirlik katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur. 6. Sınıf Beslenme Bilgi Testi test geliştirme tekniklerine uygun olarak hazırlanmış, altıncı sınıf öğrencilerin beslenme bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik bir testtir. Bu test 4 seçenekli çoktan seçmeli bir test olup ve testin orta güçlükte, bilenle bilmeyeni yeterince ayırt edebilen özellikte, geçerli ve güvenilir bir test olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Beslenme, Bilgi Testi, Madde Analizi, Geçerlik, Güvenirlilik.

* Sorumlu yazarın e-posta adresi: nehirykaya@gmail.com

Developing Secondary School Nutrition Knowledge Test: A Study on Secondary School 6th Grade Students

ABSTRACT

The aim of the study is to develop a valid and reliable nutrition knowledge test that can be used to measure the nutritional knowledge levels of 6th grade secondary school students who take physical education and sports lessons. In the study, a test form consisting of 31 items was prepared to measure the level of nutrition knowledge in line with the table of specifications created in accordance with the achievement related to nutrition in the 6th grade physical education and sports curriculum. The prepared trial form was applied to 237 (54.85% female and 45.14% male) secondary school seventh grade students studying throughout Turkey. Participation in the study was based on volunteerism. Before the study, the participants were given detailed information about the purpose of the study. The indices of the experimental nutrition knowledge test were calculated in accordance with the test development techniques for item analysis (standard deviation, item variance, item discrimination, and item difficulty). As a result of the item analysis, items with an item difficulty index higher than 0.40 and an item difficulty index between 0.28-0.73 were selected, and a final test on nutrition was created with 10 questions. The arithmetic mean of the final test was 6,15, the standard deviation was 2,54, the average difficulty of the test was 0,61, and the KR-20 reliability coefficient was 0.85. 6. Class Nutrition Knowledge Test is a test prepared in accordance with test development techniques to measure the nutritional knowledge levels of sixth grade students. This test is a multiple-choice test with 4 options and it can be said that the test is of medium difficulty, capable of distinguishing between those who know and those who do not know, and that it is a valid and reliable test.

Keywords: Nutrition, Knowledge Test, Item Analysis, Validity, Reliability.

1 Giriş

Dünya Sağlık Örgütüne göre sağlık; insanın “fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden tam bir iyilik halinde olmasıdır (World Health Organization, 2020). Sağlığın uzun süre korunması ve devam etmesi için yaşam şekli ve beslenme örüntüsü temel faktörler olarak belirtilmektedir (Keyou ve ark., 2007; Tüber, 2015). Bir ülkenin, gelişmiş ülkeler kategorisine ulaşması için o ülkenin ruhen ve bedenen sağlıklı bireylere ihtiyacı vardır. Yaşam boyunca yeterli ve dengeli beslenmek, insanların ruhen ve bedenen daha sağlıklı olmalarına fayda sağlayacaktır (Baysal ve Ayşe,2012; Sabbağ ve ark., 2011). Beslenme, bireyin genetik özelliğine, cinsiyetine, çalışma ve özel durumuna göre bedenin ihtiyaç duyduğu gerekli tüm besin öğelerini, sağlığın korunup yaşamın sürdürülmesi için gerekli miktarlarda bedenin kullanılabilir durumda almasıdır (Baysal ve Ayşe, 2012; Baysal ve Ayşe, 2013; Kutluay ve ark., 2011). Yeterli ve dengeli beslenme ise; sağlıklı bir gelişimin gerçekleşebilmesi için; bireyin yaş, cinsiyet ve içinde bulunduğu fizyolojik ortama göre ihtiyaç duyulan temel besin öğelerini yeterli miktar, çeşit, kalite ve düzenli olarak vücuda sağlanmasıdır (Kutluay ve ark., 2011).

Bireylerin bedenen, ruhen ve zihnen sağlıklı olabilmesi için yeterli ve dengeli bir beslenme alışkanlığına sahip olması gerekmektedir. Bireylerin sağlıklı bir yaşam sürdürmesi ve yeterli düzeyde beslenme bilgisine sahip olması için doğru besin tercihlerini ve sağlıklı yemek yeme alışkanlıklarını bilmesi gerekmektedir (Sabbağ ve ark., 2011). Küçük yaşlardan itibaren dengeli ve yeterli beslenme bilgisine sahip olanlar, vücut fonksiyonlarını en üst düzeyde kullanabilme özelliğine sahiptirler (Sabbağ ve ark., 2011). Aile, öğretmen ve okul yöneticilerine, çocukların daha sağlıklı ve dengeli beslenmesi için önemli görevler düşmektedir. Çocukların, çocukluk yıllarında kazanmış oldukları beslenme alışkanlıkları gelecek yıllardaki beslenme davranışlarının temelini oluşturmaktadır (Taşçene ve Koçoğlu, 2021). Erken yaşta yanlış ve sağlıksız beslenme davranışlarının yaşla birlikte artış göstermesi, çocuk ve

gençlerde sağlıklı beslenme alışkanlıklarının kazandırılmasına yönelik ciddi koruyucu önlemlerin alınması gerektiğini göstermektedir. Bu bakımdan okullarda, sağlıklı beslenme programlarının geliştirilmesi ve öğrencilerde farkındalık yaratması bu sorunların çözüm bulmasında önemli oranda bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Demirezen ve ark., 2005). Bu nedenle ilköğretimden başlayarak lise düzeyine kadar okullarda, çocukların yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıklarını kazanması için öğretim programlarında beslenme eğitimi programlarının yer alması çocuklara ve topluma fayda sağlayacaktır (Taşçene ve Koçoğlu, 2021).

Çocukların temel gelişim alanları beslenmeyle bağlantılı olduğu için sağlıklı beslenme çocuklar açısından hayati önem taşımaktadır. Gelişim çağı boyunca bir çocuğun zihinsel kavrayışında artış, boy ve vücut ağırlık değerlerinde normal bir gelişim seyrediyorsa yeterli ve dengeli beslenmenin uygulandığını söyleyebilir (Özbey ve Çetin, 2008). Okul çağı çocukların sosyal, psikolojik ve fizyolojik gelişimlerini, bilgi alışverişi ve alışkanlıklarını, yaşam boyu devam edebileceği davranış kalıplarını kazandığı en önemli süreci okul çağı dönemidir (Köksal ve ark., 2014; T.C 2013; Uzşen ve Hatice, 2016). Bu dönem içerisinde yeterli ve dengeli beslenme çocuklar açısından hastalıkları önleme bakımından hayati önlem taşımaktadır (Lale; 2021; Suk ve ark., 2003). Okul çağı çocuklarının yaşam kalitelerinin artırılmasında beden eğitimi ve spor derslerinde katılmış oldukları fiziksel etkinliklerin yanı sıra beslenme bilgi düzeylerinin de artırılması yaşam kalitelerini arttıracığından dolayı bilimsel araştırmaların da bu bağlamda artarak devam etmesi gerekmektedir.

Okullarda beden eğitimi ve spor derslerinin beslenme içerikli fiziksel aktivite programlarıyla desteklenip geliştirilmesi okul çağı çocuklarına fayda sağlayacaktır. Okul çağı çocuklarının ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde fiziksel aktiviteyi arttırmak, aktivitenin sürdürülmesi için gerekli temel kavramları öğretme ve gerekli becerileri sağlamak için iyi tasarlanmış bir beden eğitimi programı bu kazanımları çocuklara kazandırır. Bu programların kazanımlarının gerçekleştirilebilmesi için aile, okul ve toplum arasında güçlü bir bilgi akışı ile gerçekleştirilebilir (Soytürk ve Aysun, 2018).

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ortaöğretim eğitim programını, seçmeli ve zorunlu dersler olarak sınıflandırıp bu derslerin içerik ve kazanımlarını uzman kişiler tarafından düzenleyip her dersi ayrı ayrı olarak programlamıştır. Ortaöğretim eğitim programının tüm kazanımları incelendiğinde beslenme eğitimi ile ilgili sayılı kazanımlar tespit edilmiştir. Tespit edilen bu kazanımlar Tablo 1’de belirtilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde okul çağı çocuklarına beslenme bilgisini aşılama fen bilgisi ve beden eğitimi ve spor öğretmenlerine büyük sorumluluklar düştüğü ders kazanımlarından anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Ortaokul Öğretim Programlarında Beslenme ile İlgili Kazanımların Yer Aldığı Dersler (MEB, 2018)

SINIF	DERS	KAZANIMLAR
5. Sınıf	Beden Eğitimi ve Spor	BE.5.2.2.4. Fiziksel etkinliklerde ne zaman ve nasıl beslenmesi gerektiğini açıklar.
6. Sınıf	Beden Eğitimi ve Spor	BE.6.2.2.4. Fiziksel etkinlikler sırasında enerji veren temel besin öğelerini açıklar
6. Sınıf	Fen Bilgisi	F.6.2.2.2. Besinlerin kana geçebilmesi için fiziksel (mekanik) ve kimyasal sindirime uğraması gerektiği çıkarımını yapar.
7. Sınıf	Beden Eğitimi ve Spor	BE.7.2.2.2. Fiziksel etkinliklerde uygulayabileceği kişisel beslenme programını hazırlar.
8. Sınıf	Beden Eğitimi ve Spor	BE.8.2.2.3. Fiziksel etkinliklerde yiyecek ve içecek seçiminde bilinçli tüketici davranışları sergiler.
5.6.7.8 Sınıf	Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler	SSFE 4.1.5. Spor ve fiziki etkinliklere katılırken yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı sergiler
5.6.7.8 Sınıf	Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler (Atletizm Modülü)	SSFE-A 4.1.5. Atletizm etkinliğine katılırken yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı sergiler

5.6.7.8 Sınıf	Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler (Basketbol Modülü)	SSFE-BA 4.1.5. Basketbol branşına katılırken yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı sergiler
5.6.7.8 Sınıf	Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler (Bisiklet Modülü)	SSFE-B 4.1.5. Bisiklet etkinliklerine katılırken yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı sergiler
5.6.7.8 Sınıf	Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler (Okçuluk Modülü)	SSFE-O 4.1.5. Okçuluk etkinliklerine katılırken yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı sergiler
5.6.7.8 Sınıf	Seçmeli Spor ve Fiziki Etkinlikler (Tenis Modülü)	SSFE-T 4.1.5. Tenis etkinliklerine katılırken yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı sergiler

Ülkemiz literatürü incelendiğinde ortaokuldaki zorunlu ve seçmeli derslerin öğretim programlarında yer alan beslenme ile ilgili kazanımlara ait bilgi düzeylerini ölçen herhangi bir ölçüğe rastlanılmamıştır. Tablo 1’de görüldüğü gibi Beden Eğitimi ve Spor (BES) dersi 6.sınıf öğretim programının kazanım ve içerikleri incelendiğinde; Aktif ve Sağlıklı Hayat öğrenme alanı başlığı altında “6.2.2. Fiziksel Etkinlik Kavramları, İlkeleri ve İlgili Hayat Becerileri” alt öğrenme alanı altında sıralanan kazanımlar arasında, “BE.6.2.2.4. Fiziksel etkinlikler sırasında enerji veren temel besin öğelerini açıklar” ifadesi bulunmaktadır (MEB, 2018). Öğretim programında bu tür kazanımlar bulunmakla birlikte, ülkemizde beden eğitimi öğretmenleri derslerinde daha çok ağırlıklı olarak “Hareket Yetkinliği” öğrenme alanında yer alan psikomotor kazanımları geliştirmeye yönelik dersler işlenmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin derslerin de aktif ve sağlıklı hayat öğrenme alanında yer alan bilişsel ve duyuşsal kazanımlara yeterince önem vermedikleri çeşitli çalışmalarla ortaya konmuştur (Demirci ve Dilek, 2016; Demiröz ve Banu, 201; Soytürk ve Aysun, 2019;).

Okul çağı çocuklarında beslenme bilgisinin oluşturulmasında ailenin, okulun, beden eğitimi derslerinin ve öğretmenin büyük etkisi vardır (Özgenel ve ark., 2019; School Health Index, 2017; Yeşilyurt ve ark., 2017). Türk literatürünün lisans, yüke lisans, doktora ve akademik çalışmaları incelendiğinde 6. sınıf beden eğitimi ve spor dersi kazanımlarından yola çıkarak beslenme bilgi düzeyini ölçen herhangi bir ölçüğe rastlanmamıştır. Literatürdeki bu eksikliği gidermek adına bu çalışmada ortaöğretim 6.sınıf beden eğitimi ve spor dersi, ders programında yer alan “BE.6.2.2.4. Fiziksel etkinlikler sırasında enerji veren temel besin öğelerini açıklar” kazanımından yola çıkarak 6. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor derslerinde beslenme bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir bilgi testi geliştirmek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

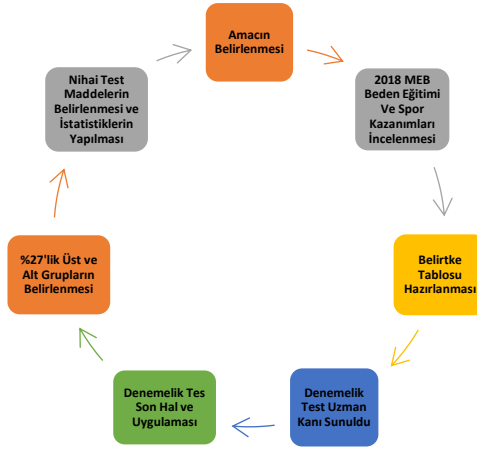
2 Yöntem

2.1 Araştırma Grubu

Çalışmada 6. Sınıf öğrencilerinin beslenme bilgi düzeylerini ölçen bir bilgi testi geliştirmek amaçlandığı için, testin geliştirilmesinde 7. sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır. Çalışmada Beslenme Bilgi testi 6. sınıf öğrencilerine yönelik geliştirilmiş olmasına karşın, çalışmanın örnekleme 6. sınıf öğrencileri yerine 7. sınıf öğrencileri dahil edilmiştir. Alan yazında bilgi testi geliştirmede denemelik test uygulamasının örneklem grubunun testin asıl örneklemini yansıtmasının önem arz ettiği bu nedenle de bilgi testi içeriğinde yer alan konularla ilgili bilgi sahibi olmalarına vurgu yapılmaktadır, bu nedenle de test geliştirilen yaş grubundan bir üst kademedeki eğitim gören veya büyük kişiler üzerinde yapıldığı görülmektedir (Akbulut ve Çepni, 2013; Atılğan ve ark., 2018;). Bu bağlamda araştırmaya denemelik formda yer alan soru sayısının yaklaşık 7 katı kadar öğrenciye ulaşılmış ve Nisan-Mayıs 2020 arasında Marmara bölgelerinde (İstanbul % 34,15, Sakarya % 24,38, Bursa 18,24, Düzce % 23,23) ikamet eden 237 (%54,85 kız, %45,14 erkek) 7.sınıf öğrencisi katılmıştır. Denemelik form Covid 19 salgını nedeniyle google anket platformundan 7. sınıf öğrencilerine online olarak uygulanmıştır. Çalışma öncesi

katılımcılar çalışma hakkında bilgilendirilmiş olup çalışmaya, gönüllü katılım esas alınmıştır. Çalışma ‘Helsinki Deklarasyonu İlkeleri’ ne uygun olarak yapılmıştır.

Şekil 1: Bilgi Testinin Geliştirilmesi İçin Takip Edilen Adımlar

2.2 Veri Toplama Aracı

Çalışmada bilgi testinin oluşturulmasında çoktan seçmeli test maddeleri kullanılmış ve bu soruların oluşturulmasında çoktan seçmeli soruların hazırlık aşamaları esas alınmıştır (FAOS, 2017; Kürklü ve ark., 2015). Ortaöğretim 6.sınıf beden eğitimi dersi öğrencilerinin beslenme bilgi düzeylerinin ne seviyede olduğunu tespit etmek için hazırlanan testte öğretim programında yer alan ‘‘BE.6.2.2.4. Fiziksel etkinlikler sırasında enerji veren temel besin öğelerini açıklar’’ kazanımı temel alınmış ve öğrencilerin yaş özellikleri de dikkate alınarak beslenme konusunda 5 konu (Karbonhidratlar, Proteinler, Yağ, Vitamin-Mineral ve Su) belirlenmiştir. Daha sonra bu konularla ilgili araştırmacılar tarafından 7 kazanım yazılmış ve bunları içeren belirtke tablosu oluşturulmuştur. 6. sınıf BES dersi öğretim programında yer alan temel kazanım doğrultusunda oluşturulan ve belirtke tablosunda yer alan kazanımlar aşağıda verilmiştir:

1. Beslenme ile ilgili temel kavramları bilir.
2. Besinlerin hangi besin grubunda olduğunu bilir.
3. Temel besin öğelerini sınıflandırır.
4. Yeterli ve dengeli beslenmenin insan sağlığı açısından önemini açıklar.
5. Sağlıklı ve sağlıksız besinleri kavrar.
6. Enerji veren besin gruplarını açıklar.
7. Sağlık için suyun önemini kavrar

Belirtke tablosunda kazanımlar ve konular arasındaki ilişkiler önem derecesine göre belirlenmiş ve bu doğrultuda 10 ilişki tespit edilmiştir. Belirtke tablosu hazırlandıktan sonra tabloda yer alan kazanımlara ilişkin denemelik test soruları hazırlanmış, hazırlık aşamasında konuyla ilgili literatür taraması yapılmış ve her kazanım için sorular yazılmıştır (Altan ve ark., 2021; Baykul, 2015; Tan ve Erdoğan, 2004). Belirtke tablosununda bilişsel alanda 15 madde, kavrama kazanımında ise 16 madde bulunmaktadır. 1.nci kazanım için 3 soru, 2.nci kazanım için 6 soru, 3.ncü kazanım için 6 soru, 4.üncü kazanım için 3 soru, 5.inci kazanım için 6 soru, 6.ncı kazanım için 4 soru ve 7.nci kazanım için ise 3 soru hazırlanarak denemelik form oluşturulmuştur. Denemelik form toplamda 31 sorudan oluşmuş ve kapsam geçerliliği için her konuyla ilgili sorulara yer verilmiştir.

Tablo 2: Belirtke Tablosu

Kazanımlar	1. Beslenme ile ilgili temel kazanımları bilir	2. Besinlerin hangi besin grubunda olduğunu bilir	3. Temel besin öğelerini sınıflandırır	4. Yeterli ve dengeli beslenmenin insan sağlığı açısından önemini açıklar	5. Sağlıklı ve sağlıklı besinleri kavrar	6. Enerji veren besin gruplarını açıklar	7. Sağlık için suyun önemini kavrar	Toplam
Kazanımlar	Bilgi	Bilgi	Bilgi	Kavrama	Kavrama	Kavrama	Kavrama	
Beslenme	3							3
Karbonhidrat		3		3	3	4		13
Protein			3		3			6
Yağ		3						3
Vitamin-Mineral			3					3
Su							3	3
Toplam	3	6	6	3	6	4	3	31

Test hazırlanırken testte kullanılan dilin ortaokul öğrencilerinin anlayacağı bir şekilde kolay ve anlaşılabilir olmasına önem verilmiştir. 31 maddeden oluşan denemelik form 2 beslenme ve diyetetik uzmanı, 2 beden eğitimi ve spor öğretmeni, 1 Türkçe öğretmeni, 2 program geliştirme uzmanı, 1 ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Alan uzmanların her birinden, eksik veya hatalı bilgilerin olup olmaması, soruların açık ve anlaşılabilirliği, cevap seçeneklerinin sorularla olan uyumları hakkında görüşler istenmiştir. Gelen öneri ve düzeltmelerden sonra denemelik forma son hali verilmiştir. Denemelik form online olarak 2022 Nisan-Mayıs aylarında Google anket platformundan 7.sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

2.3 Verilerin Değerlendirilmesi

Denemelik form, on-line anket olarak katılımcılara uygulanmıştır. Ham verilere ulaşıldıktan sonra, denemelik form, test geliştirme kuralları doğrultusunda işlemlere tabi tutulmuştur (Atılğan ve ark., 2006; Ercan ve Kan, 2004; Turgut, 1997;). Denemelik formun analizinde test ve madde istatistikleri kullanılmıştır. Denemelik formda bulunan sorular içerisinde nihai testi oluşturacak soruları tespit etmek için; madde ayırt edicilik ve madde güçlük indeksi, madde varyansı, madde standart sapması ve madde güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan madde istatistikleri sonucunda denemelik forma ait test istatistikleri hesaplanmıştır. Daha sonra nihai test oluşturulmuş ve nihai teste ait olan test istatistikleri (testin ortalama gücü, standart sapma, aritmetik ortalama) ile Kuder-Richardson (KR)-20 güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır (Tan ve Erdoğan, 2004).

3 Bulgular

Toplamda 31 maddeden oluşan denemelik form katılımcılara on-line olarak ulaştırılıp soruların eksiksiz bir şekilde cevaplanması sağlanmıştır. Soruların değerlendirilmesinde her soruya verilen doğru cevaba bir (1), yanlış cevaba ise sıfır (0) verilerek (on-line ankette boş soru bırakılmasına sistem izin vermemekte) 31 maddelik bir matris oluşturulmuştur. Katılımcılara uygulanan denemelik formdan yapılan incelemeler sonucunda elde edilen veriler üzerinde yapılan madde analizlerinde %27' lik alt gruplar-üst gruplar formülü kullanılmıştır. % 27' lik gruba giren katılımcıların madde istatistiklerini hesaplayabilmek için 31 maddelik denemelik formdan en yüksek puanları alan 64 öğrencinin ve en düşük puanı alan 64 öğrencinin puanları değerlendirilmeye alınmıştır. Madde analizleri içerisinde madde varyansı, madde standart sapması, madde güvenilirlik kat sayısı ve madde güçlük indeksi, denemelik formdaki her bir maddenin analizleri tek tek hesaplanmış ve bu formüller aşağıda belirtilmiştir.

a) Madde Güçlük İndeksi:

$$p_j = \frac{n_j(D_{\bar{u}}) + n_j(D_a)}{2n}$$

P_j: Madde güçlük indeksi

n: Üst veya alt gruptaki öğrenci sayısı (Eleman sayısı her iki grupta da eşittir)

n(D_ü): Üst gruptaki (%27) maddeleri doğru yanıtlayanlar

n(D_a): Alt gruptaki (%27) maddeleri doğru yanıtlayanlar

b) Madde Ayırtıcılık Gücü İndeksi:

$$r_{jx} = \frac{D(\bar{u}) - D(a)}{n}$$

D(ü): Üst gruptaki (%27) maddeleri doğru yanıtlayanlar

D(a): Alt gruptaki (%27) maddeleri doğru yanıtlayanlar

n: Üst veya alt gruptaki öğrenci sayısı (Eleman sayısı her iki grupta da eşittir)

c) Madde Güvenirlilik Katsayısı:

$$r_j = r_{jx} \cdot S_j$$

r_{jx} = Madde ayırt edici gücü indeksi

S_j: Madde standart sapması

d) Madde Standart Sapması

$$S = \sqrt{p \cdot q}$$

p: Madde güçlük indeksi

q: Madde güçlük indeksinin 1'den farkı

e) Madde Varyansı

$$s^2 = p \cdot q$$

Tablo 3: Denemelik Forma Ait Madde İstatistikleri

Maddeler	Madde Güçlük İndeksi	Madde Ayırt Edici İndeksi	Madde Standart Sapması	Madde Varyansı	Madde Güvenirlilik Katsayısı
1.madde	0,75	0,35	1,00	0,18	0,35
2.madde	0,73	0,40	0,44	0,19	0,17
3.madde	0,77	0,39	0,42	0,17	0,16
4.madde	0,71	0,40	0,45	0,20	0,18
5.madde	0,57	0,71	0,49	0,24	0,34
6.madde	0,92	0,60	0,46	0,25	0,21
7.madde	0,67	0,56	0,47	0,22	0,26
8.madde	0,64	0,57	0,47	0,23	0,26
9.madde	0,62	0,59	0,48	0,23	0,28
10.madde	0,87	0,21	0,33	0,11	0,06
11.madde	0,77	0,39	0,42	0,17	0,16
12.madde	0,80	0,26	0,39	0,16	0,10
13.madde	0,80	0,32	0,39	0,16	0,12
14.madde	0,65	0,53	0,47	0,22	0,24
15.madde	0,64	0,64	0,47	0,23	0,30
16.madde	0,53	0	0,50	0,24	0
17.madde	0,79	0,21	0,39	0,16	0,08
18.madde	0,56	0,46	0,49	0,24	0,22
19.madde	0,56	0,59	0,49	0,24	0,28
20.madde	0,65	0,53	0,47	0,22	0,24
21.madde	0,76	0,28	0,41	0,18	0,11
22.madde	0,22	0,35	0,42	0,17	0,14
23.madde	0,23	0,31	0,42	0,17	0,13
24.madde	0,54	0,50	0,49	0,24	0,24
25.madde	0,70	0,46	0,45	0,21	0,20
26.madde	0,18	0,29	0,39	0,14	0,11
27.madde	0,06	0,09	0,24	0,05	0,02
28.madde	0,46	0,59	0,50	0,24	0,29
29.madde	0,60	0,25	0,48	0,24	0,12
30.madde	0,69	0,57	0,45	0,21	0,25
31.madde	0,61	0,64	0,48	0,23	0,30
Toplam	19,05	13,04	14,22	6,14	5,92
Testin Aritmetik Ortalaması	19,05				
Standart Sapma	5,92				
Testin Ortalama Gücü	0,61				

Denemelik formda yer alan her maddenin analizleri ayrı ayrı yapıldıktan sonra, belirtke tablosunda her konuyu kapsayan üç sorudan birer soru (analiz sonuçları doğrultusunda) seçilerek 10 soruluk nihai test hazırlanmıştır. Denemelik formda yer alan maddelerden nihai teste soru seçerken bilenle bilmeyeni yeterinde ayırt ettiği düşünülen, madde ayırt edicilik gücü indeksleri 0,40'ın üzerinde olan (Tan ve Erdoğan, 2004) maddeler seçilmiş ve bu maddelerin güçlük düzeyi indekslerinin 0,28 ile 0,73 arasında olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda nihai teste konulacak 10 sorunun gerekli görülen düzeltmeleri (zayıf soru kökü, çeldiriciler, birden fazla yanıtı olan sorular...) de yapılmıştır. Tablo 2' de görüldüğü gibi, denemelik testten seçilen maddelerin numaraları verilmiştir. Denemelik testte yer alan maddeler üzerinden yapılan istatistiksel hesaplamalar sonucunda testin aritmetik ortalaması 19,05 standart sapması 5,92, testin ortalama güçlüğü 0,61 olarak belirlenmiştir. Tablo 3 incelendiğinde nihai testte yer alan

maddelerden ikisinin zor, dört tanesinin orta düzeyde, dört tanesinin ise kolay sorulardan oluştuğu görülmektedir (Tan ve Erdoğan, 2004).

Tablo 4: Nihai Testte Seçilen Sorulara Ait Madde İstatistikleri

Denemelik Formdaki Madde Numaraları	Nihai Testteki Madde Numaraları	Madde Güçlük İndeksi	Madde Ayırt Edici İndeksi	Madde Standart Sapması	Madde Varyansı	Madde Güvenirlilik Katsayısı
2.madde	1	0,73	0,40	0,44	0,19	0,17
5.madde	2	0,57	0,71	0,49	0,24	0,34
9.madde	3	0,62	0,59	0,48	0,23	0,28
11.madde	4	0,77	0,39	0,42	0,17	0,16
15.madde	5	0,64	0,64	0,47	0,23	0,30
18.madde	6	0,56	0,46	0,49	0,24	0,22
20.madde	7	0,65	0,53	0,47	0,22	0,24
24.madde	8	0,54	0,50	0,49	0,24	0,24
28.madde	9	0,46	0,59	0,50	0,24	0,29
31.madde	10	0,61	0,64	0,48	0,23	0,30
Testin Aritmetik Ortalaması		6,15				
Standart Sağma		2,54				
Testin Ortalama Gücü		0,61				
KR-20 Değeri		0,85				

Tablo 4’ de görüldüğü gibi, denemelik testten seçilen maddelerin numaraları ve nihai testte bu maddelerin numaraları verilmiştir. Nihai testte yer alan maddeler üzerinden yapılan istatistiksel hesaplamalar sonucunda testin aritmetik ortalaması 6,15 standart sapması 2,54, testin ortalama güçlüğü 0,61 ve KR-20 değeri ise 0,85 olarak belirlenmiştir. Yapılan bu hesaplamalara göre testin orta güçlükte bir test olduğu ve güvenilirlik katsayısının da yüksek olduğu söylenebilir. Bu bulguya dayanarak geliştirilen Ortaokul Beslenme Bilgi Testi (OBBT)’nin güvenilir bir test olduğu ve ortaokul 6. sınıfta öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında yer alan “BE.6.2.2.4. Fiziksel etkinlikler sırasında enerji veren temel besin öğelerini açıklar” kazanımını ölçmeye yönelik bir bilgi testi olduğu söylenebilir. Katılımcıların testten alacakları puanları belirlerken, verilen yanıtlara göre yüzdelik belirlenecek ve yüzdelik olarak 0-20 puan arası “Çok zayıf”, 21-40 puan arası “Zayıf”, 41-60 arası “Orta”, 61-80 puan arası “İyi” ve 81-100 puan arası “Çok iyi” olarak bilgi düzeyleri değerlendirilecektir.

4 Tartışma

Çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor dersini alan ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin beslenme bilgi düzeylerini ölçmede kullanılacak geçerli ve güvenilir bir beslenme bilgi testi geliştirmektir. Bu yaş grubundaki öğrencilerin yaşam kalitelerinin artırılmasında beden eğitimi ve spor derslerinde katılmış oldukları fiziksel etkinliklerin yanı sıra beslenme bilgi düzeylerini de geliştirmek fayda sağlayacaktır.

Literatür incelendiğinde ortaöğretim 6.sınıf öğrencilerinin öğretim programındaki beslenme ile ilgili ölçme aracına yönelik kazanımından yola çıkılarak beslenme bilgi düzeylerini ölçecek bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu kazanımdan yola çıkılarak 6.sınıf öğrencilerinin beslenme bilgilerine sahip olup olmadıklarını ölçebilecek bir teste ihtiyaç duyulduğundan bu test geliştirilmiştir. Bu test ile birlikte 6.sınıf öğrencilerinin beslenme bilgi düzeyleri belirlenip var ise eksiklikler giderilebilir. Bilgi testi geliştirilirken, uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Çalışmada alana hakim kişilerin olması, testin online anketini çalışmaya dahil olan araştırmacının yapması ve nihai test istatistiksel analiz sonucunda testin KR-20 değerinin 0.85 çıkması testin güvenilirliğini arttıran önemli unsurlardır (Kuder ve ark., 1937; Tezbaşaran, 2008).

Ortaöğretim 6. sınıf öğrencileri için geliştirilen bu test çoktan seçmeli olup beden eğitimi ve spor dersinde, beden eğitimi ve spor öğretmeni tarafından öğrencilere yaptırılabilir. Testin uygulama süresi ortalama 15-20 dakika olup, ortaokul 6.sınıf öğrencilerinin beslenme bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik bir ölçektir. Türk literatürü incelendiğinde ortaöğretim 6.nci sınıf beden eğitimi ve spor ders programından yola çıkılarak (BE.6.2.2.4. Fiziksel etkinlikler sırasında enerji veren temel besin öğelerini açıkla) kazanımla ilgili, bilgi düzeylerini ölçebilecek bir ölçeye rastlanılmamıştır. Geliştirilen bu ölçekle birlikte bu eksiklik giderilmeye çalışılmıştır. Geliştirilen ölçenin nihai testinde toplamda 10 soru bulunmakta ve her soru 1 puan olarak değerlendirilmektedir. 10 maksimum puan alan bir öğrenci ölçülen kazanımlar itibari ile üst düzeyde bilgi düzeyine sahiptir. 10 puandan aşağı doğru sayı düştükçe bilgi düzeyi de düşmektedir.

Denemelik test formunda, 237 öğrencinin katılımıyla madde analizinde %27'lik alt gruplar (n=64) ve üst gruplar(n=64) denemelik testi oluşturmuştur (Tolluoğlu ve Hilal, 2009). Maddelerin varyans değeri arttıkça bireylerin farklılıklarının ortaya koyma gücü de artacağından yüksek değerlerde olan varyanslar tercih edilmiştir. Testte madde seçerken, madde ayırt ediciliği ve madde standart sapması veya madde güvenilirliği yüksek maddeler tercih edilip testin güvenilirliği artmaktadır. Başarı testlerinde testlerin ortalama güçlük değerleri (0,40-0,60) arasında bir değeri olan maddeler tercih edilmelidir (Tan ve Erdoğan, 2004). Güçlük değerinin rakamsal değerlerle sınırlı tutulmasının nedeni ise bilenle bilmeyeni ayırt etmek içindir. Geliştirilen ölçekte nihai testin ortalama güçlük değeri 0,61 dir. Güçlük değerinin 0,61 bulunması bu testin ideal güçlükte bir test olduğunu göstermektedir.

Çalışmada, yapılan analizler sonucundan Ortaokul Beslenme Bilgi Testi (OBBT) toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Bu bilgi testlerinde bilen ile bilmeyeni ayırt etmek en önemli özelliklerinden olup, bu özellik madde ayırt edicilik indeksi ile ortaya konulmaktadır (Turgut ve Baykul, 2015). Çalışmada nihai teste alınan maddelerin ayırt edicilik indekslerine bakıldığında bir madde (4. Madde) 0.39 ayırt edicilik indeksine, ve diğer 9 madde 0.40 ve üzerinde ayırt ediciliğe sahiptir. Madde ayırt edicilik indeksi 0,40'ın altında değere sahip olan 1 madde (11.madde=0,39) için tekrar uzman görüşü alınarak yapısal soru kalıbının daha anlaşılır olması ve ayırt edicilik düzeyleri yeterli bir değere sahip olduğu görülmektedir.

Madde ayırt edicilik indekslerinin yanı sıra, çalışmada her bir maddenin güçlük indeksi de hesaplanmıştır. Bilgi testlerinde testin ortalama güçlüğü 0.40-0.60 arasında olması tercih edilir (Baykul, 2015). Araştırmanın madde güçlük indeks değerlerinin 0,46 ve üstünde olduğu ve testin ortalama güçlüğü ise 0,61 olduğu görülmektedir. Bilgi testlerinin 0.40-0.60 arasında bir değere sahip olması o testin orta güçlükte olması ve güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu bilinmektedir (Kasap ve ark., 2018).

Madde güvenilirlik katsayısı yüksek olan maddelerle oluşturulan testin güvenilirliği de artacağından, teste madde seçerken madde ayırt ediciliği ve madde standart sapması, başka bir deyişle madde güvenilirlik katsayısı yüksek maddeler seçilmeye çalışılmıştır. Testin güvenilirlik katsayısı olan KR-20 değeri 0.85 olarak bulunmuştur. KR-20 değeri >0,70 ise testin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir (Şahin, 2013). Nihai testte yapılan tüm bu istatistiksel analizler testin güvenilirliğini artırıcı unsurlardandır (Kuder ve Richardson, 1937; Tekindal, 2016). KR-20 değeri 0.85 olarak hesaplanan bilgi testinin güvenilirlik değerinin oldukça yüksek olduğu ve ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin Beslenme ile ilgili bilgi düzeylerini ortaya koyan güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilceğini göstermektedir.

Türk literatürün de ortaokul 6.sınıf beden eğitimi ve spor dersi kazanımından “BE.6.2.2.4. Fiziksel etkinlikler sırasında enerji veren temel besin öğelerini açıkla” yola çıkılarak 6.sınıf öğrencilerinin beslenme bilgi düzeyini ölçen herhangi bir ölçenin olmaması sonucu geliştirilen bu ölçek, bahsi geçen boşluğu gidermeye çalışmıştır. Mevcut literatür de beslenme bilgi düzeyi ile ilgili araştırmalar daha çok diyetisyenlerin beden eğitimi ve spor dersleri dışındaki (Türkçe, sosyal, fen bilgisi...) dersleri tercih

ederek sınıflarda teorik beslenme programları düzenleyerek çocukların beslenme bilgi düzeyleri arttırmaya yönelik sınırlı sayıda olduğu belirlenmiştir (Demirci ve Dilek, 2016; Demiröz ve Banu, 2011; Keskin ve Mehmet, 2009; Sabbağ ve Çiğdem, 2009; Soytürk ve Aysun, 2019;).

Contento (1995), yaptığı araştırmalarında beslenme eğitimi işe yarıyor mu? Eğer işe yarayıp fayda sağlıyorsa müdahalelerin başarı unsurları nelerdir? Sorularının cevaplarını bulmaya çalışmıştır. Bu alanlardaki makaleler ve referanslar bu araştırmada incelenmiştir. Devlet kurumları, profesyoneller, kar amacı gütmeyen kuruluşlar, özel vakıflar, raporlar ve ek bilgiler olarak incelemiştir. Bu derlemede toplamda 217 adet beslenme eğitimi müdahalesinin sonuçları değerlendirilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda beslenme eğitimlerinin çoğunluğunda olumlu sonuçların alındığı, bu olumlu sonuçlarda sadece bireysel olarak değil; aile, okul, öğretmen ve diğer paydaşların da programa dâhil edildiği araştırmalar olduğunu belirtilmiştir. Bazı eğitimlerde davranışsal değişikliklere yönelik eğitim müdahaleleri kullanıldığında, tutum ve davranışsal farklılıkların ortaya çıkacağı bilginin yayılmasına ve bu bilgiye odaklanılardan daha etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu programların etkili olmasında, bireysel, sosyal ve çevresel değişim modellerinin kombinasyonundan meydana geldiğini vurgulamıştır (Contento ve ark., 1995). Alay (2019), yapmış olduğu araştırmasında okul çağı çocuklarına verilen beslenme eğitimi programının, beslenme bilgisi üzerine etkisinin değerlendirilmesi adlı yarı deneysel, ön test-son test kontrol gruplu deneme modeli araştırmasında, 23'ü deney, 23'ü kontrol grubu olmak üzere 5.sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Öğrencilere 8 haftalık beslenme eğitimi ve fiziksel aktiviteler uygulanarak 16 saatlik eğitim verilmiştir. Verilen eğitim ve yapılan analizler sonucunda kontrol ve deney grubunun beslenme bilgi düzeylerinde ön testte farklılık yokken, son testte istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir ($U=114.50$; $p < 0.05$) (Alay, 2019). Demirci (2016) ortaokul öğrencilerine özgü besin seçimlerinin etkisi içerikli proje temelli araştırmasında, eğitim öncesi ve sonrasında öğrencilerin beslenme bilgi düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir (Demirci ve Dilek, 2016).

Ortaöğretim 6. sınıf öğrencilerinin yaşam kaliteleri, almış oldukları beden eğitimi ve spor derslerinde katıldıkları fiziksel etkinliklerle artmaktadır. Bununla birlikte çocukların sağlıklı bir temel gelişim alanlarının gelişimi için dengeli beslenmeyle doğrudan bağlantılı olup hayati bir önem taşımaktadır. Besin tercihini doğru ve dengeli yapan bir çocuğun boy ve vücut ağırlığı gelişimi normal bir gelişim çizgisinde seyreder, zihinsel algı ve potansiyel seviyesi, zorluklara karşı direnme ve yaşam sevinci direnci artar (EARGED, 2008). Geliştirilen bu test ortaöğretim 6.sınıf ta öğrenim gören öğrencilere uygulanabilir ve vermiş oldukları cevaplara göre aldıkları puanlarla beslenme bilgi seviyeleri ölçülebilir. Bilgi düzeyi belirlenen sınıflara eğer ihtiyaç duyulur ise beden eğitimi ve spor derslerinde eğitsel oyunlarla birlikte beslenme eğitimi beden eğitimi ve spor öğretmeni tarafından işlenebilir. Bu sayede okul çağı çocuklarının erken yaşta fiziksel etkinliklerle birlikte beslenme eğitimini de alması yaşam kalitelerini daha da arttırılacağı ve topluma sağlıklı bireyler getirilmesi açısından fayda sağlayacaktır.

5 Sonuç

Test geliştirme tekniklerine uygun olarak oluşturulan beslenme bilgi testinin ortaöğretim 6'ncı sınıfta öğrenim gören öğrencilerin beslenme bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir test olduğu belirlenmiştir. Beslenme Bilgi Testi, bilenle bilmeyeni ayırt edebilen, 4 seçenekli çoktan seçmeli bir testtir. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri, ortaöğretim 6.sınıf öğrencilerinin hem beslenme bilgi düzeylerini tespit edebilecek hem de bu ölçek ile birlikte gerek duyarlar ise bilgi düzeylerini geliştirebilecekler.

Beslenme Bilgi Ölçeğinin geliştirilmesi Covid-19 sürecinin ilan edilmesiyle birlikte eğitimde yaşanan birtakım kısıtlanmaların olması sebebiyle on-line test olarak katılımcılara yaptırılmıştır. İlerleyen süreçte pandemi sürecinin iyileşip sosyal mesafenin de esnekleşmesiyle on-line dışında yüz yüze anket

uygulayacak olan araştırmacıların, katılımcıların mental ve fiziksel olarak hazır oldukları, uygun ve rahat bir ortamda herhangi bir kişisel ve teknolojik yardım almadan testin tamamlanması çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliğini arttıracaktır.

Çalışmanın ön uygulaması 267 kişilik öğrenci grubuna uygulanmıştır. Bu çalışma farklı ortamlarda ve farklı zamanlarda da yaptırılması yapılacak diğer çalışmalarla geçerlilik ve güvenilirliğin denenmesi, bulguların farklı grupların bulgularıyla desteklenmesini mümkün kılacağından daha tatmin edici olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu ölçek derslerde farklı öğretim yöntemleri kullanılarak da etkisi incelenebilir. Buna ilave olarak, benzer testlerin ortaokul 7. ve 8. Sınıflardaki kazanımlar içinde geliştirilmesi önerilebilir.

6 Yazarların Katkıları

Sorumlu Yazar Nehir YALÇINKAYA: Araştırma için fikir ya da hipotezin oluşturulması, sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, verilerin düzenlenmesi ve bildirilmesi, araştırma sırasında literatür taraması, yazının tüm bölümlerinin oluşturulması, imla ve dil bilgisi için sorumluluk almak.

2. Yazar Ayşe Dilşad MİRZEOĞLU: Yazının tümünün oluşturulması, sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, bulguların mantıklı açıklanması, imla ve dil bilgisi açısından sorumluluk almak.

3. Yazar Mazhar AYDEMİR: Sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, giriş-tartışma-sonuç bölümlerinin oluşturulması, imla ve dil bilgisi açısından sorumluluk almak.

Kaynakça

- Altan, S. ve Bektaş, M. (2021). Çocuklar İçin Sağlıklı Beslenme ve Fiziksel Aktivite Öz Yeterlilik ve Çocuklar İçin Sağlıklı Beslenme ve Fiziksel Aktivite Hatırlatma Ölçeklerinin Türkçe Psikometrik Özellikleri. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 139-145.
- Atılğan, H., Kan, A. ve Doğan, N. (2006). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. 1. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık; p.355-75.
- Baykul, Y. (2015). *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klâsik Test Teorisi ve Uygulaması*. 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi; p.269-337.
- Baysal, A. (2013). *Yüz soruya yüz yanıtla sağlıklı beslenme*. Ankara: Hatiboğlu.
- Baysal, A., Hatiboğlu, Z. ve Demirel, B. (2012). Hacettepe Üniversitesi Beslenme Ve Diyetetik Bölümü: 50 yıllık tarihçe. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 40(3), 203-210.
- Contento, I., Balch, G.I., Bronner, Y.L., Lytle, L.A., Maloney, S., Olson, C.M. ve Swadener, S. (1995). Beslenme Eğitiminin Etkinliği Ve Beslenme Eğitimi Politikası, Programları Ve Araştırması Üzerindeki Etkileri: Bir Araştırmanın Gözden Geçirilmesi. *Beslenme Eğitimi Dergisi (ABD)* 208-215
- Demirci, D. ve Dilek, K. (2016). Proje Temelli Ekolojik Beslenme Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Besin Seçimine Etkisi. İlköğretim Eğitimi Ana Bilim Dalı Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı. *Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(7), 132-136
- Demirezen, E. ve Coşansu, G. (2005). Adölesan Çağı Öğrencilerde Beslenme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 14(8), 174-178.
- Demirözü, B. (2011). Spor Okullarına Devam Eden 8-12 Yaş Grubu Çocuklara Verilen Beslenme Eğitiminin Çocukların Beslenme Bilgi Ve Alışkanlıklarına Etkisi, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ercan, İ. ve İsmet, K. (2004). Ölçeklerde Güvenirlik Ve Geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30 (3), 211-216.
- Lele, U., & Goswami, S. (2021). The food and agriculture organization of the United Nations. In *Food for All* (pp. 630-706). Oxford University Press.
- Kasap, H., Kemertaş, İ. ve Nalbant, S. (2018). *Eğitimde Ve Spor Eğitiminde Ölçme Ve Değerlendirme*. Nobel Yayıncılık.

- Keskin, M. (2009). *Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında öğrencilere verilen beslenme eğitiminin besin tüketimlerine etkisinin araştırılması (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi (basılmamış)). Gazi Üniversitesi, 93 s., Ankara).*
- Keyou, G., Jianbin, J. ve Hong, L. (2007). Food- Based Dietary Guidelines İn China- Practices And Problems. *Annals Of Nutrition and Metabolism*, 51(2), 26-31.
- Koçoğlu, D. (2018). İlçede Öğrenim Gören Ortaokul Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3), 393-405.
- Köksal, E., Karaçil, M. ve Şeyda, N. (2014). Okul Çağı Çocuklarında Şeker Tüketiminin Beden Kütle İndeksine Etkisinin Değerlendirilmesi. *Fırat Tıp Dergisi*, 151-155.
- Kuder G. F. ve Richardson M. W. (1937). The Theory Of The Estimation Of Test Reliability. *Psychometrika. Psychometrika*, 2(3), 151-160. <http://dx.doi.org/10.1007/BF02288391>
- Kürklü, N. ve Özel, H. (2015). Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki Ortaokul Öğrencilerinin Beslenme Durumu Ve Obezite Sıklığının Belirlenmesi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 43(2), 100-110.
- Kutluay, M., Türkan, Z., Başoğlu, S. ve Örer, N. (2011). Beslenme ve Diyetetik Açıklamalı Sözlük. Ankara: Hatiboğlu.
- MEB (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı). (2018). Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 5,6,7 ve 8. Sınıflar). Ankara: MEB.
- Özbey, T. ve Çetin, T. (2008). Çocuk Eğitiminde Yapılan Yanlışlar. İstanbul: İnkılap.
- Özgenel, M. ve Özden, F. (2019). Deneysel Ölçüme Dayalı Beslenme Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Beslenme Davranışlarına Ve Beslenme Öz-Yeterliklerine Etkisinin İncelenmesi; *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(3), 181-189.
- Sabbağ, Ç. ve Sürücüoğlu, M. (2011). İlköğretim Öğrencilerine Verilen Beslenme Eğitiminin Beslenme Tutum ve Davranışlarına Etkisinin Değerlendirilmesi. *Gıda Teknolojileri Elektronik Dergisi*, 1-13.
- SHI (School Health Index) Elementary School A Self- Assessment And Planning Guide. (2017). CDC
- Soytürk, A. (2010). Beslenme Eğitiminin İlköğretim Öğrencilerinin Okul Kantinlerinde Beslenmeye Yönelik Tutum Ve Davranışları Üzerine Etkisi. Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı.Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Suk, A., Murray, K. ve Avakian, D. (2003, November). Environmental Hazards To Children's Health In The Modern World. Elsevier, 544(2-3), 235- 242.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu (2013) Okul Öncesi Ve Okul Çağı Çocuklara Yönelik Beslenme Önerileri ve Menü Programları. Ankara.
- T.C. Sağlık Bakanlığı.Türkiye Beslenme Rehberi TÜBER 2015. (2016). Ankara.
- Tan, Ş. ve Erdoğan, A. [Development of knowledge test]. *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*. 5. Baskı. Ankara: Pegem Akademi; 2004. p.212-31.
- Tan, Ş. ve Erdoğan, A. [Validity of measurements]. *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*. 5. Baskı. Ankara: Pegem Akademi; 2004. p.198210.
- Tekindal, S. (2016). *Okullarda Ölçme Ve Değerlendirme Yöntemleri* (5. basım). Nobel Yayıncılık.
- Taşçene, K., ve Koçoğlu, D. (2021). İlçede Öğrenim Gören Ortaokul Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3), 393-405.
- Tezbaşaran, A. (2008). [Data analysis and item selection from the trial application]. *Likert Tipi Ölçek Hazırlama Kılavuzu*. 3. Baskı. Mersin: Türk Psikologlar Derneği; p.31-5.
- Tolluoğlu, H. (2009). Başkent Üniversitesi Kolej Ayşe Abla Okullarında İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerine Verilen Beslenme Eğitiminin Etkinliğinin Saptanması. Ankara: Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Turgut, M. (1997).[Test development with item analysis]. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. 10. Baskı. Ankara: Pegem Akademi; p.261-76.
- Turgut, F. ve Baykul, Y. (2015). *Eğitimde Ölçme Ve Değerlendirme* (7. basım). Pegem Akademi.
- World/Health/Organization/(11.10.2015).http://www.who.int/maternal_child_adolascant/epidemiology/adolescence/en/, Erişim Tarihi: 08.05.2020

Yeşilyurt, D. ve Arzu, Ö. (2017). Yaşam Temelli Öğrenme Modeli Ile Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerine Sağlıklı Beslenme Farkındalığının Kazandırılması. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-23.

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Research Article

Journal of Exercise and Sport Sciences Research (JOINESR) 2(2), 82-95, 2022

Received: 18-Dec-2022 Accepted: 18-Dec-2022

SAKARYA UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Çocuklarını Spora Gönderen Ebeveynlerin Ders Dışı Sportif Etkinliklere Karşı Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Kocaeli İli Örneği

Muhammed Zahid ÖREL¹ Nurgül TEZCAN KARDAŞ² *

¹ Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye zahidorel123@gmail.com

² Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye nurgultezcan@subu.edu.tr

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, rekreatif olarak çocuklarını spora gönderen ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere karşı tutumlarını incelemektir. Araştırma kapsamında ebeveynlerin fiziksel aktivite düzeylerinin tespiti hedeflenmiştir. Araştırmanın içeriğine uygun olarak kolayda örnekleme metodu ile seçilen araştırma grubunu Kocaeli ilinde yaşayan ve çocuklarını spor faaliyetine gönderen 81 erkek 149 kadın olmak üzere 230 gönüllü ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma çerçevesinde veriler 2 aşamada toplanmıştır. 1. aşamada ilgili grubun tanımlayıcı verilerini almak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen bilgi formu, ikinci aşamada ise ebeveynlerin fiziksel aktivite düzeylerini belirlemek üzere Yılmaz ve Güven (2015)'in geliştirdiği 17 soru, 3 faktör ve 5'li Likert tipindeki 'Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği' uygulanmıştır. İlgili ölçeğin güvenirlik değeri .91'dir. Elde edilen veriler SPSS 26.0 programına aktarılarak analiz edilmiştir. Uygulanan normallik testi sonucunda veriler normal dağılım göstermediğinden parametrik istatistiklere uygun olmadığı tespit edilmiş ve bu nedenle çalışmada nonparametrik testlerden yararlanılmıştır. Bu kapsamda çalışmada, ikili karşılaştırmalarda MannWhitney U, üç ve üzeri değişkenli karşılaştırmalarda ise Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Yapılan analizlerin sonrasında ebeveynin cinsiyeti, katıldığı spor dalı, spor süresi ve spor geçmişi parametrelerine bakıldığında ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Diğer taraftan ebeveynlerin yaşı, eğitim ve gelir durumunun ders dışı sportif etkinliklere karşı tutumlarına etki ettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre genç üniversite mezunu ve gelir durumu yüksek olan ebeveynlerin, çocuklarını ders dışı sportif etkinliklere katılım açısından daha fazla desteklediği söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Rekreatif Etkinlik, Ebeveyn Tutumu, Spor.

Examining The Attitudes of Parents Who Send Their Children to Sports Towards Extracurricular Sports Activities in Terms of Various Variables: The Case of Kocaeli Province

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the attitudes of parents who send their children to sports as recreational activities towards extracurricular sports activities. In parallel with the aim, it was aimed to determine the physical activity levels of the parents within the scope of the research. In accordance with the content of the research, the

*Sorumlu yazarın e- posta adresi: nurgultezcan@subu.edu.tr

research group selected by convenience sampling method consists of 230 volunteer parents, 81 men and 149 women, who live in Kocaeli and send their children to sports activities. Within the framework of the research, the data were collected in two stages. In the first stage, the information form was developed by the researcher to receive descriptive data for the relevant group, and in the second stage, 17 questions, 3-factor and 5-point Likert-type 'Parental Attitude Scale Towards Extra Curricular Sportive Activities', developed by Yılmaz and Güven (2015) to determine the physical activity levels of the parents was applied. The reliability value of the relevant scale was .91. The obtained data were analysed by transferring using SPSS 26.0. As it did not show a normal distribution as a result of the applied normality test, it was determined that it was not suitable for parametric statistics and therefore on -parametric tests were used. In this context, Mann Whitney U tests were used in pairwise comparisons, and Kruskal Wallis tests were used in comparisons with three or more variables. After the analyses, when the parameters of the parent's gender, sports branch, duration of sports and sports history are examined, it is seen that there is no significant difference in their attitudes towards extracurricular sports activities. On the other hand, it was concluded that the age, education and income status of the parents affect their attitudes towards extracurricular sports activities. According to the results of the research, it can be said that young university graduates and parents with high income support their children more to participate in extracurricular sports activities.

Keywords: Recreational Activity, Parental Attitude, Sports.

1 Giriş

Fiziksel aktivite, her insanın doğasında olan bir arzudur. Çocukların sağlıklı olarak gelişebilmesi açısından çok öneme sahiptir. Çocuklar hareketlerle kendilerini ve çevrelerini en iyi şekilde tanımlayabilir ve algılayabilirler. Zamansal ve mekânsal yerleri keşif yapmanın yanında başka insanlar ile iletişime geçerek aslında kendi deneyimlerini de tecrübe etme fırsatı bulurlar. Hareket sayesinde sınırlarını ve güçlü yönlerini fark etmesi ile bedensel ve mental bağlantının nasıl ele alınacağını deneyimleyebilirler. Bu konunun önemli bir bölümü psikopatidir; zihinsel-ruhsal ve bedensel-motor süreçlerin birleşimi ve uyum sağlaması ile ilgilidir. Hareketlilik ve dolayısıyla spor, insanların gelişim süreçlerinin temel ihtiyaçları arasında yer almaktadır. Fiziksel aktivitenin özelliklerinden olan ruhsal, duygusal ve bilişsel etkilerinin bireylerin gelişimine ciddi katkıları bulunmaktadır (Gohla, 2010, aktaran Orhan, 2019). En hızlı çağlarının içerisinde bulunan ve yüksek düzey enerjisi olan okul dönemindeki gençlerin, serbest zamanlarını etkili bir halde geçireceği, sahip oldukları enerjiyi pozitif bir şekilde harcayacağı, stresini atarak, kötü alışkanlıklardan korunacağı ve bilgi, beceri ve yeteneklerini arttıracığı en önemli aktivitelerin başında okul içerisinde ve dışında katılabilecekleri sportif etkinlikler gelmektedir (Durmuş, 2020). Gelişimsel tercihler noktasında yetişkin desteğine ihtiyaç duyan yaş gruplarının ilgili kazanımları edinebilmeleri için ebeveyn davranışları büyük önem kazanmaktadır. Ebeveynlerin spora karşı ilgi duyması çocuğun spora katılımında ve hatta sporun toplumsal yaygınlaşmada olumlu bir etkidir. Ebeveynlerin spora olan tutumu olumlu olduğu takdirde nesiller arasında spora olan ilgi de artış olur. (Ayhan ve Özel, 2020; Durmuş, 2020). Fiziksel aktivite ile spor sağlıklı bir yaşam stilinin temelini oluşturmaktadır. Eğitimin önemli bir etkeni konumunda yer alan spor, çocuklara önemli faydası olmakla birlikte sosyal ilişkiler, sağlıklı yaşam, spor kültürü edinme gibi birçok gelişim faktörüne de katkı sağlamaktadır (Yılmaz, 2018). Bu nedenle çocuklar, olabildiğince en erken yaşlarda spora yönlendirilmeli ve aynı zamanda sporu alışkanlık haline getirmeleri sağlanmalıdır. Bunun başı da öncelikle aile ortamında olabilmektedir. Ancak birçok aile, özellikle de iş yoğunluğu ve zaman bulamama nedenlerinden dolayı herhangi bir fiziksel aktivite veya spor yapmadığı gibi, çocuklarının da sportif aktiviteleri ile ilgilenmek zorunda kaldıklarında ise bu tür görevlerde boğulurlar. Oysa çocuklar her şeyden önce hangi zaman spor yapmaları gerektiğini ve hangi tür sporun yoğun bir hayata giriş için uygun olduğunu bilemezler (Orhan, 2019; Rohkohl, 2017). Aileler, çocukların becerilerini geliştirme, sağlığına destek olma, kendi kendini yönetme, sorumluluk sahibi olma ve yaşamda özerk davranışlar sergileyebilme beklentisiyle çocuklarını değişik etkinliklere yönlendirmektedirler (Hutchinson ve ark. 2003; Pehlivan, 2009). Ailelerin özellikle ergen gelişimi üzerindeki ders dışı sportif etkinliklerin etkilerinin farkında olmaları ve çocuklarının ders dışı sportif etkinliklere katılımını desteklemeleri

çocukların spora bakış açılarının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Durmuş, 2020). Tüm bu bilgiler ışığında kurgulanan araştırmanın amacı, rekreatif olarak çocuklarını spora gönderen ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere karşı tutumlarını inceleyerek alan yazına katkı sağlamaktır.

2 Yöntem

2.1 Araştırma Modeli

Çalışmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, müdahale edilmeksizin kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2008).

2.2 Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini, Kocaeli ilinde bulunan ve çocuklarını spor faaliyetine gönderen ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise çocuklarını spor faaliyetlerine gönderen 149 kadın 81 erkek toplam 230 ebeveyn oluşturmuştur. Örnekleme oluşturan ebeveynler araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır.

2.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler iki aşamada toplanmıştır. Birinci aşamada ebeveynlerin demografik bilgilerini belirleyebilmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ve 10 sorudan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İkinci aşamada ise; Ebeveynlerin sportif etkinliklere karşı tutumlarını belirleyebilmek üzere Yılmaz ve Güven (2015)'in geliştirdiği 'Ders Dışı Sportif Etkinliklere Yönelik Ebeveyn Tutum Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Ölçek; 17 soru ve 3 faktörden oluşan, "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum", "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde belirtilen 5'li likert tipinde dereceleme ölçeğidir. Ölçekteki 5, 10, 13. maddeler olumsuz maddeler olup, ters puanlanma şeklinde hesaplanmıştır. Ölçek üç faktörden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 17 iken en yüksek puan 85'tir. Ölçeğin geçerliği için uzman görüşü ve literatür taraması yapılmış ve 46 madde ile açımlayıcı faktör analizi ve ardından doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizine göre ölçek 3 alt boyut ve 17 maddelidir. Ölçekteki madde yükdeğerleri 0,570 ile 0,914 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla hesaplanan Croanbach Alfa güvenilirlik kat sayısı 0,91 olarak bulunmuştur. 1,3,4,6,7,8,9,12,13,14,15. maddeler "Kişisel Gelişim" 5,10,16. maddeler "Akademik Algı" 2,11,17. maddeler "Sosyal Destek" boyutunu içermektedir (Yılmaz ve Güven, 2015).

2.4 Verilerin Toplanması ve Analizi

Uygulamanın başında araştırma grubuna araştırma ile ilgili detaylı bilgiler sözlü ve yazılı olarak araştırmacı tarafından verilmiştir. Ardından hazırlanan ölçek formu yüz yüze ve online olarak ebeveynlere uygulanmıştır. Verilen bilgiler sonrasında çalışmaya gönüllü katılım gösteren ebeveynlerden veriler toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 26.0 paket programı kullanılmıştır ve kullanılacak testleri belirlemek amacıyla normallik testi yapılmış ve veriler normal dağılım göstermediği için ikili grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U Testi, ikiden fazla grupların karşılaştırmalarında Kruskal Wallis H Testi uygulanmıştır. Veriler $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde incelenmiştir.

Tablo 1: Araştırma Grubuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişken	N	%
Yaş	35yaş ve altı	57 24,8
	36-40yaş	72 31,3
	41-45yaş	56 24,3
	46yaş ve üstü	45 19,6
	Toplam	230 100
Cinsiyet	Erkek	81 35,2
	Kadın	149 64,8
	Toplam	230 100
Ebeveynin Spor Geçmişi	Yok	136 59,1
	Var	94 40,9
	Toplam	230 100
Ebeveynin Katıldığı Spor Dalı	Yok	127 55,2
	Bireysel sporlar	68 29,6
	Takım sporları	35 15,2
	Toplam	230 100
Ebeveynin Spor Süresi	Yok	127 55,2
	1-59dk	72 31,3
	60dk ve üzeri	31 13,5
	Toplam	230 100
Ebeveynin Haftalık Spor Yapma Sıklığı	Yok	129 56,1
	1-5kez	101 43,9
	Toplam	230 100
Ebeveynin Eğitim Durumu	İlkokul	38 16,5
	Lise	81 35,2
	Üniversite	111 48,3
	Toplam	230 100
Gelir Durumunuz	0-4250tl	64 27,8
	4.251-7.000	101 43,9
	7001 ve üstü	65 28,3
	Toplam	230 100
Çocuğun Spor Branşı	Güreş	37 16,1
	Taekwondo	32 13,9
	Masa Tenisi	13 5,7
	Yüzme	53 23
	Cimnastik	32 13,9
	Basketbol	16 7
	Voleybol	13 5,7
	Futbol	18 7,8
	Atletizm	16 7
	Toplam	230 100
Çocuğunuzun Sporcu Lisansı	Var	105 45,7
	Yok	125 54,3
	Toplam	230 100
Çocuğunuzun Yaşı	4-6yaş	40 17,4
	7-10yaş	83 36,1
	11yaş ve üzeri	107 46,5
	Toplam	230 100

3 Bulgular

Araştırma kapsamında ilgili değişkenler çerçevesinde elde edilen verilerin analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 2: Cinsiyet Değişkeni Açısından Mann-Whitney-U Testi Sonuçları

	Cinsiyetiniz	N	S.Ort	U	Z	p
Kişisel Gelişim	Erkek	81	109,26	5529,000	-1,053	,292
	Kadın	149	118,89			
Akademik Algı	Erkek	81	109,96	5586,000	-,947	,344
	Kadın	149	118,51			
Sosyal Destek	Erkek	81	108,10	5435,000	-1,271	,204
	Kadın	149	119,52			
Toplam Puan	Erkek	81	109,23	5526,500	-1,056	,291
	Kadın	149	118,91			

*p<.05

Tablo 2’de görüldüğü üzere kişisel destek, akademik algı sosyal destek ve ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılığa rastlanamamıştır (p>.05).

Tablo 3: Yaş Değişkeni Açısından Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Yaşınız	N	S.Ort	X ²	Df	p
Kişisel gelişim	35 yaş ve altı	57	125,01	5,076	3	,166
	36-40 yaş	72	123,51			
	41-45 yaş	56	103,47			
	46 yaş ve üstü	45	105,60			
Akademik algı	35 yaş ve altı	57	122,48	6,211	3	,102
	36-40 yaş	72	126,79			
	41-45 yaş	56	102,81			
	46 yaş ve üstü	45	104,38			
Sosyal destek	35 yaş ve altı	57	129,08	8,240	3	,041*
	36-40 yaş	72	123,56			
	41-45 yaş	56	98,56			
	46 yaş ve üstü	45	106,48			
Toplam puan	35 yaş ve altı	57	125,57	6,524	3	,089
	36-40 yaş	72	125,10			
	41-45 yaş	56	100,94			
	46 yaş ve üstü	45	105,51			

*p<.05

Tablo 3’e göre araştırmaya katılan kitlenin kişisel destek, akademik algı ve ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılığa rastlanamamıştır. (p>.05) Ancak sosyal destek alt boyutuna bakıldığında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. (p= ,041) Buna göre 35 yaş ve altı sıra ortalaması 129,08, 36-40 yaş sıra ortalaması 123,56, 41-45 yaş sıra ortalaması 98,56, 46 yaş ve üstü sıra ortalaması 106,48’dir.

Tablo 4: Ebeveynin Spor Geçmişi Değişkeni Açısından Mann-Whitney Test-U Testi Sonuçları

	Ebeveynin Spor Geçmişi	N	S.Ort	U	Z	p
Kişisel gelişim	Yok	136	111,60	5861,500	-1,074	,283
	Var	94	121,14			
Akademik algı	Yok	136	117,67	6097,500	-,604	,546
	Var	94	112,37			
Sosyal destek	Yok	136	113,03	6056,500	-,691	,489
	Var	94	119,07			
Toplam puan	Yok	136	113,26	6087,500	-,615	,539
	Var	94	118,74			

*p<.05

Tablo 4'te göre Ebeveynin spor geçmişi değişkenine göre; kişisel destek, akademik algı, sosyal destek ve ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılığa rastlanamamıştır (p>.05).

Tablo 5: Ebeveynin Katıldığı Spor Dalı Değişkeni Açısından Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Ebeveynin Katıldığı Spor Dalı	N	S.Ort	X ²	Df	p
Kişisel Gelişim	Yok	127	114,86	,484	2	,785
	Bireysel Sporlar	68	119,46			
	Takım Sporları	35	110,13			
Akademik Algı	Yok	127	120,14	2,920	2	,232
	Bireysel Sporlar	68	115,43			
	Takım Sporları	35	98,81			
Sosyal Destek	Yok	127	115,48	,000	2	1,000
	Bireysel Sporlar	68	115,61			
	Takım Sporları	35	115,34			
Toplam Puan	Yok	127	116,17	,578	2	,749
	Bireysel Sporlar	68	118,15			
	Takım Sporları	35	107,91			

*p<.05

Tablo 5'te görüldüğü gibi Spor dalı değişkeni açısından kişisel destek, akademik algı sosyal destek alt boyutları ve ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılığa rastlanamamıştır (p>.05).

Tablo 6: Ebeveynin Spor Süresi Değişkeni Açısından Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Ebeveynin Spor Süresi	N	S.Ort	X ²	Df	P
Kişisel Gelişim	Yok	127	113,06	1,372	2	,504
	1-59 dk	72	122,76			
	60 dk ve üzeri	31	108,61			
Akademik Algı	Yok	127	119,18	2,811	2	,245
	1-59 dk	72	116,81			
	60 dk ve üzeri	31	97,39			
Sosyal Destek	Yok	127	113,74	,836	2	,658
	1-59 dk	72	121,01			
	60 dk ve üzeri	31	109,92			
Toplam Puan	Yok	127	114,36	1,376	2	,503
	1-59 dk	72	121,78			
	60 dk ve üzeri	31	105,56			

*p<.05

Tablo 6’da ebeveyn spor yapma süresi değişkenine ilişkin sonuçlara bakıldığında; kişisel destek, akademik algı, sosyal destek ve ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılığa rastlanmadığı görülmektedir (p>.05).

Tablo 7: Ebeveynin Haftalık Spor Yapma Sıklığı Değişkeni Açısından Mann-Whitney Test-U Testi Sonuçları

	Ebeveynin Haftalık Spor Yapma Sıklığı	N	S.Ort	U	Z	p
Kişisel Gelişim	Yok	129	112,21	6090,500	-,850	,395
	1-5 kez	101	119,70			
Akademik Algı	Yok	129	118,49	6129,000	-,784	,433
	1-5 kez	101	111,68			
Sosyal Destek	Yok	129	113,72	6285,500	-,467	,640
	1-5 kez	101	117,77			
Toplam Puan	Yok	129	113,72	6284,500	-,460	,645
	1-5 kez	101	117,78			

*p<.05

Tablo 7’de görüldüğü gibi ebeveyn haftalık spor yapma sıklığı değişkenine göre; kişisel destek, akademik algı, sosyal destek ve ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılığa rastlanmadığı görülmektedir (p>.05).

Tablo 8: Ebeveynin Eğitim Durumu Değişkeni Açısından Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Ebeveynin Eğitim Durumu	N	S.Ort	X ²	Df	p
Kişisel Gelişim	İlkokul	38	97,26	9,860	2	,007*
	Lise	81	104,93			
	Üniversite	111	129,45			
Akademik Algı	İlkokul	38	99,75	5,205	2	,074
	Lise	81	109,78			
	Üniversite	111	125,07			
Sosyal Destek	İlkokul	38	94,21	10,068	2	,007*
	Lise	81	107,17			
	Üniversite	111	128,86			
Toplam Puan	İlkokul	38	96,64	9,881	2	,007*
	Lise	81	105,25			
	Üniversite	111	129,44			

*p<.05

Tablo 8'de görüldüğü gibi kişisel gelişim, sosyal destek ve toplam puanlara göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Kişisel gelişim alt boyutunda ebeveynin eğitim durumuna göre ilkokul sıra ortalaması 97,26 Lise sıra ortalaması 104,93, Üniversite sıra ortalaması 129,45, p değerinin .007(p<.05) olduğu gözlemlenmiştir. Sosyal destek alt boyutuna göre; ebeveynin eğitim durumuna göre ilkokul sıra ortalaması 94,21, Lise sıra ortalaması 107,17, Üniversite sıra ortalaması 128,86, p değerinin .007 (p<.05) olduğu görülmektedir. Toplam Puanlara göre ebeveynin eğitim durumuna göre ilkokul sıra ortalaması 96,64, Lise sıra ortalaması 105,25, Üniversite sıra ortalaması 129,44, p değerinin .007 (p<.05) olduğu görülmektedir. Akademik algı alt boyutunda p değerinin .074 olduğu görülmektedir. Bu nedenle akademik algı alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 9: Ebeveynin Gelir Durumu Değişkeni Açısından Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Gelir Durumu	N	S.Ort	X ²	Df	p
Kişisel Gelişim	0-4250	64	99,46	6,511	2	,039*
	4.251-7.000	101	116,95			
	7001 ve üstü	65	129,04			
Akademik Algı	0-4250	64	105,10	6,511	2	,314
	4.251-7.000	101	118,43			
	7001 ve üstü	65	121,18			
Sosyal Destek	0-4250	64	100,16	9,009	2	,011*
	4.251-7.000	101	113,22			
	7001 ve üstü	65	134,15			
Toplam Puan	0-4250	64	99,60	6,515	2	,038*
	4.251-7.000	101	116,68			
	7001 ve üstü	65	129,32			

*p<.05

Tablo 9’da görüldüğü gibi kişisel gelişim, sosyal destek ve toplam puanlara göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Kişisel gelişim düzeylerinin ebeveynin gelir durumuna göre 0-4250 TL sıra ortalaması 99,46, 4.251-7.000 sıra ortalaması 116,95,7001 ve üstü sıra ortalaması 129,04, p değerinin .039 ($p < .05$), sosyal destek düzeylerinin ebeveynin gelir durumuna göre 0-4250 TL sıra ortalaması 100,16, 4.251-7.000 sıra ortalaması 113,22,7001 ve üstü sıra ortalaması 134,15, p değerinin ise .011 ($p < .05$), ölçek toplam puanında ise ebeveynin gelir durumuna göre 0-4250 TL sıra ortalaması 99,46, 4.251-7.000 sıra ortalaması 116,95,7001 ve üstü sıra ortalaması 129,04, p değerinin .039 ($p < .05$) olduğu gözlemlenmiştir. Bunlara karşın akademik algı alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p > .05$).

Tablo 10: *Çocuğunuzun Sporcu Lisansı Değişkeni Açısından Whitney Test-U Testi Sonuçları*

	Çocuğunuzun Sporcu Lisansı	N	S.Ort	U	Z	p
Kişisel Gelişim	Var	105	114,52	6460,000	-,205	,838
	Yok	125	116,32			
Akademik Algı	Var	105	111,98	6192,500	-,749	,454
	Yok	125	118,46			
Sosyal Destek	Var	105	111,87	6181,500	-,775	,438
	Yok	125	118,55			
Toplam Puan	Var	105	113,59	6361,500	-,401	,689
	Yok	125	117,11			

* $p < .05$

Tablo 10’da sporcu lisansı değişkenine ilişkin sonuçlara bakıldığında hiçbir alt boyut ve toplam puanda anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p > .05$).

Tablo 11: *Çocuğunuzun Yaşı Değişkeni Açısından Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları*

	Çocuğunuzun Yaşı	N	S.Ort	X ²	Df	P
Kişisel Gelişim	4-6 yaş	40	128,21	2,588	2	,274
	7-10 yaş	83	107,92			
	11 yaş ve üzeri	107	116,63			
Akademik Algı	4-6 yaş	40	131,34	2,898	2	,235
	7-10 yaş	83	110,90			
	11 yaş ve üzeri	107	113,15			
Sosyal Destek	4-6 yaş	40	132,05	3,273	2	,195
	7-10 yaş	83	109,98			
	11 yaş ve üzeri	107	113,59			
Toplam Puan	4-6 yaş	40	129,78	2,684	2	,261
	7-10 yaş	83	108,84			
	11 yaş ve üzeri	107	115,33			

* $p < .05$

Tablo 11’de çocuğun yaşı değişkenine ilişkin sonuçlara bakıldığında hiçbir alt boyut ve toplam puanda anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p > .05$).

4 Tartışma

Bu bölümde çocuklarını spor faaliyetlerine gönderen ebeveynlerin ders dışı sportif etkinlikler karşısında görüş ve tutumları incelenmiş ve değişkenlere göre değerlendirilerek yorumlanmıştır. Ulaşılan sonuçlar, konu ile ilgili literatür taramasında elde edilen bulgular ile desteklenmiştir. Katılımcıların fiziksel aktivite düzeylerine göre ebeveyn tutum ölçeği alt boyutlarından olan kişisel gelişim, akademik algı ve sosyal destek boyutlarında cinsiyete göre herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Topal (2019)'ın yapmış olduğu çalışmada ebeveynlerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre karşılaştırıldığında cinsiyetler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). Öncü ve ark. (2011) tarafından yapılmış olan ebeveynlerin çocuklarının beden eğitimi derslerine katılımına yönelik tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Keskin (2006)'ın yapmış oldu çalışmada cinsiyete göre ebeveynlerin istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılık bulunmamıştır. Farklı bir çalışmada ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları cinsiyete göre incelendiğinde; kişisel gelişim, sosyal destek ve akademik algı alt boyut puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır (Durmuş, 2020). Araştırma sonuçları ile alan yazın taramasından elde edilen sonuçlar paralellik göstermektedir.

Katılımcıların fiziksel aktivite düzeylerine göre ebeveyn tutum ölçeğinin sosyal destek alt boyutunda ebeveynin yaşına göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Sonuçlara bakıldığında sıra 35 yaş ve altı ebeveyn grubunun sıra ortalamasının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 35 yaş altı bireylerin spora karşı tutumlarının diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu, ebeveynlerin yaşları arttıkça tutum puanlarının düştüğü görülmektedir. Bu durum genç olan ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere dair daha olumlu bir bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir. Keskin (2006)'ın yapmış olduğu çalışmada ailelerin yaş dağılımları dikkate alındığında 50 – 59 yaş aralığında %93,8 ve 20 – 29 yaş aralığında %82,2 oranlarında çocuklarının serbest zamanlarını sportif etkinliklerle geçirmelerini istediklerini ifade ettiği görülmektedir. Akdoğan (2017)'in yaptığı çalışmada ise beden eğitimi dersi veli tutumlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Elde edilen sonuçlara göre, genç yaşta ebeveynlerin spor yapan çocukların sosyal açıdan gelişeceklerini düşündüklerini söylemek mümkündür.

Katılımcıların spor yapma durumlarını tespit için sorulan araştırma sorularına bakıldığında spor geçmişi, spor yapma yılı ve spora katılım sıklığı değişkenlerinde, ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeği ve alt boyut düzeylerinde anlamlı farklılık olmadığı göstermektedir

Durmuş (2020)'un yapmış olduğu çalışmada; ebeveynlerin geçmişlerinde sporla ilgilenmeleri ve spor yapmış olmaları sportif etkinliklere olumlu bir şekilde yaklaşmalarını sağlamaktadır sonucuna ulaşmıştır. Yüksel (2019) 'in yapmış olduğu çalışmada; spor yapan bireylerin ya da ebeveynlerin çocuklarını daha çok spora yönlendirdikleri ya da çocuklarının elit düzeyde sporcu olmalarını destekledikleri görülmektedir. Baxter-Jones ve Maffulli (2003); tarafından İngiltere'de 282 genç, elit sporcu (8-17 yaş aralığı) ve aileleri üzerinde yapılan bir çalışmada, çocukların spora yönelmelerinde etkili unsurun aile olduğu görülmektedir. (Yüksel, 2019; Baxter-Jones ve Maffulli, 2003). Durmuş (2020)'un çalışmasında ebeveynlerin çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları, ana-babaların spor yapma durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılık göstermektedir. Spor yapan ebeveynlerin spor yapmayan ebeveynlere göre daha olumlu olduğu gözlemlenmiştir. Yine Durmuş'un yaptığı çalışmada elde edilen verilerde ebeveynlerin spor yapma durumlarına göre akademik algı ve sosyal destek alt boyutlarında ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları arasında spor yapan ebeveynler lehine anlamlı şekilde farklılık görülmüştür. Katılımcıların katıldığı tutum ölçeği alt boyutlarından olan kişisel gelişim, akademik algı ve sosyal destek boyutlarında ebeveynin katıldığı spor

dalına göre herhangi bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Alan yazındaki çalışmalara bakıldığında her ne kadar spor yapan ebeveynlerin spora karşı tutumlarının daha yüksek olduğu görülse de araştırmadan elde edilen veriler ebeveynin spor yapmasının spora karşı tutum üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını göstermiştir. Bu sonuca göre araştırma grubunun yaşadığı bölge, aktif olmasa da spor bilinci, tercih edilen branş, aktif veya pasif spora katılım, kültür seviyesi gibi farklılıkların spora karşı tutuma etki etmiş olabileceği düşüncesini doğurmaktadır. Buna göre spor geçmişi olmayan ebeveynlerin; teknolojik araçları daha yaygın kullanabildiği ve spor bilincine sahip kitleye daha kolay ulaşabildiği düşüncesi göz önüne alınarak spor bilincine sahip olabileceği düşünülebilir.

Katılımcıların eğitim durumuna göre tutum ölçeği alt boyutlarından olan kişisel gelişim ve sosyal destek boyutlarında ebeveynin eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bu alt boyutlarda üniversite eğitim durumuna sahip ebeveynler lehine sonuçlar ortaya çıkmıştır. Üniversite eğitim düzeyine sahip aile bireylerinin ders dışı sportif etkinliklerin çocuklar üzerinde olumlu etkileri olduğunun farkında olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan benzer bir çalışmada Kotan ve ark. (2009); ailenin eğitim düzeyinin çocuğun spor yapması üzerinde etkili olduğunu belirlemişlerdir. Keskin (2006)'ın yapmış olduğu çalışmada ebeveynlerin eğitim düzeyleri incelendiğinde lisansüstü eğitim almış ebeveynlerin çocuklarının serbest zamanlarını sporla geçirmelerini istemektedir. Dinç ve ark. (2010) yapmış olduğu çalışma sonuçlarına göre ebeveynlerin gruplar yüzdeleri incelendiğinde eğitim düzeyi yüksek velilerin fiziksel aktivite ve spor konusunda daha bilinçli oldukları görülmektedir. Alan yazında farklı sonuçlar elde eden çalışmalarda mevcuttur. Öncü ve ark. (2011)'nın ebeveynlerin çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları ile ailelerin eğitim durumları arasında anlamlı şekilde farklılığın ortaya çıkmadığını göstermektedir. Araştırmaya katılan veliler çocuklarının serbest zamanlarını sporla geçirmelerini istemektedirler.

Katılımcıların gelir durumuna göre ders dışı sportif etkinliklere karşı ebeveyn tutum ölçeği alt boyutlarından olan kişisel gelişim ve sosyal destek alt boyutlarında ve toplam puanda ebeveynin gelir durumuna göre anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Bu alt boyutlarda 7001 TL ve üstü gelir durumuna sahip ebeveynler lehine sonuçlar ortaya çıkmıştır. Kotan ve ark. (2009)'nın yaptığı çalışmada ailenin gelir düzeyinin çocuğun spor yapması üzerinde olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışma elde edilen bulguları desteklemektedir. Başka bir çalışmada Güllü ve ark. (2016) ise; ortaokul öğrencilerinin aile gelir düzeyleri öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını önemli ölçüde etkilediği ortaya çıkmıştır. İngiltere'de yaşları 10-11 arasında değişen 113 çocuk ve ailesi sosyo-ekonomik düzeylerine göre ayrılarak spora katılımında rol oynayan faktörler araştırılmıştır. Yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin tamamı çocuklarını aktiviteye teşvik ettiği, düşük ve orta düzeydeki ailelerin sözlü teşvik yoluna gittiği sonuçta spora katılımında ailenin önemli bir rol üstlendiği ve farklı sosyal ekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarını farklı yollarla teşvik ettiği belirtilmektedir (Brockman ve ark.2009; Dinç ve ark. 2010). Gelir durumu arttıkça sosyal yaşama daha fazla katılım gösterme imkânı bulan aile fertlerinin çocuklarını da spora karşı da daha yüksek olumlu tutum sergilediklerini söylemek mümkündür. Gerek spora katılım için gerekli olan malzeme ihtiyacı gerekse ulaşım gereksinimi gibi maddi yeterlilik gerektiren ihtiyaçların spora katılımı etkilediği düşünülebilir.

Katılımcıların çocuklarının sporcü lisansına göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeği alt boyutlarından olan kişisel gelişim, akademik algı ve sosyal destek boyutlarında çocuğun lisans durumuna göre anlamlı farklılık olmadığını görülmektedir. Öncü ve ark. (2011)'nın ebeveynlerin çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları ile çocuklarının okul takımlarına katılan ve katılmayanlar arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan çalışmada, anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Çocukları okul takımlarına katılan ebeveynlerin tutum puanlaması okul takımında olmayan ebeveyn çocuklarından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmadan elde edilen bulgular ile farklı sonuçlar elde edilmiş olması katılımcıların farklı özelliklere sahip olması ve yapılan spor branşına göre tutum değişikliği olabileceği sonucunu doğurabilir.

Çocuk yaşı değişkenine bakıldığında ise; katılımcıların çocuklarının tutum ölçeği alt boyutlarından olan kişisel gelişim, akademik algı ve sosyal destek boyutlarında çocukların yaşına göre herhangi bir farklılık göstermediği görülmektedir. Öncü ve ark. (2011)'nın yapmış olduğu çalışmada çocuğu 6.Sınıfa giden ebeveyn tutumlarının 8. Sınıfta okuyan çocukların ebeveynlerine göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Durmuş (2020); yapmış olduğu çalışmada çocukların öğrenim durumuna göre tutum ölçeği “sosyal destek” alt boyutunda anlamlı farklılık göstermektedir. Çocukları ilköğretim düzeyinde olan ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları lisede öğrenim göre ebeveynlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak yapılan araştırma da yaş değişkeni açısından herhangi bir farklılık tespit edilememiştir.

5 Sonuç

Fiziksel aktiviteye katılan ve katılmayan ebeveynlerin; katıldığı spor dalı, spor süresi ve spor geçmişi parametrelerine bakılarak fiziksel aktivite düzeyleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumları arasında bir fark ortaya çıkmamıştır. Bu sonuca bakılarak fiziksel aktivite düzeyleri ile sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumları arasında bir fark olmadığı düşünülebilir. Fiziksel aktivite düzeyleri ile ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumları arasında ilişkiyi bulmak için kullanılan ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumlarında 35 yaş ve altı ebeveyn grubu lehine sonuçlanmıştır. Genç ebeveynlerin dinamik hayat içerisinde olabilecek fiziksel yeterliliğe sahip olması, jenerasyon farkının daha az olması sebebi ile güncel gelişmeleri takip edebilme becerilerinin daha fazla olabilme ihtimali gibi sebeplerle sportif etkinliklere karşı çocuklarını daha fazla yönlendirici olabileceği sonucuna varılmıştır. Katılımcıların fiziksel aktivite düzeyleriyle ilişkili olarak spor geçmişine göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumlarında herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuca etki eden nedenler arasında gelişmiş şehir yaşamının geniş imkânlar sunması olarak nitelendirilebilir. Gelişmiş şehirlerde yaşayan, aynı zamanda spor geçmişi olmayan ebeveynlerin teknolojik araçları daha yaygın kullanabildiği ve spor bilincine sahip kitleye daha kolay ulaşabildiği düşüncesi göz önüne alınarak spor bilincine sahip olabileceği düşünülebilir. Bunun yanında diğer nedenler olarak eğitim şartları ve sosyal ihtiyaçların daha genişçe karşılanabiliyor olması da bu bilincin oluşmasına katkı sağladığı düşünülebilir. Katılımcıların fiziksel aktivite düzeylerine göre tutum ölçeği alt boyutlarında spor dalına göre, spor süresine göre ve haftalık spor yapma sıklığına göre herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Katılımcıların eğitim durumuna göre ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutumlarına bakıldığında üniversite eğitim düzeyine sahip aile bireylerinin ders dışı sportif etkinlikler konusunda daha bilinçli yaklaştığını söylemek mümkündür. Eğitim durumunun yükseldikçe olumlu tutumunda yükseliyor olması sporun olumlu katkılarının anlaşılmasında eğitimin önemli bir etken olduğu sonucunu düşündürmektedir. Katılımcıların gelir durumuna göre ebeveyn tutumlarına bakıldığında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır. Gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin diğer gelir durumlarına sahip ebeveynlere göre ders dışı sportif etkinliklerine katılım imkanı açısından daha destekleyici olabileceği sonucuna varılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin bir bölümü alan yazını destekler nitelikte olmasına karşın bir kısmı alan yazın ile paralellik göstermemektedir. Bu durum ebeveynlerin spora karşı tutumlarını birçok faktörün etki edebileceği düşüncesini doğurmuştur. Bu nedenle araştırma farklı gruplar, farklı bölgeler farklı branşlar gibi değişkenlerde göz önüne alınarak yapılması literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Yazar Katkıları

1. Yazar Muhammed Zahid ÖREL: Araştırma fikrinin oluşturulması, sonuçlara ulaşmak için gereç ve yöntemlerin planlanması, verilerin toplanması, verilerin düzenlenmesi ve tartışmanın oluşturulması ve araştırmanın makale formatına getirilmesi kısımlarında sorumluluk almıştır.

2. Yazar (Sorumlu Yazar) Nurgül TEZCAN KARDAŞ: Araştırmanın planlanması, literatür taraması, verilerin analizi, düzenlenmesi, yorumlanması ve dergi süreçlerinde sorumluluk almıştır.

Kaynakça

- Akdoğan, B. (2017). Lise öğrencilerinin ve ebeveynlerin Beden Eğitimi dersine ilişkin tutumları. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Ayhan, B., Özel, B. (2020). Examining The Relationship between leisure attitude and life satisfaction levels of university students. *International Journal of Sport Culture and Science*, 8(3), 154-166.
- Baxter-Jones, ADG. ve Maffulli, N. (2003). Parental influence on sport participation in elite young athletes. *The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, 43, 250-55
- Brockman, R., Jago, R., Fox, K.R., Thompson, J.L., Cartwright, K., and Page, A.S., (2009). "Get off the sofa and go and play": family and socioeconomic influences on the physical activity of 10-11 year old children. *BMC Public Health*, 9, 253.
- Dinç, Z.F. Uluöz, E. ve Sevimli, D. (2010). Ailelerin çocuklarını spor ve fizisel aktiviteye yönlendirmelerine ilişkin görüşleri. *SSN:1306-3111 e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 93-102.
- Durmuş, D. (2020). Ebeveynlerin ders dışı sportif etkinliklere olan bakış açılarının belirlenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Güllü, M.Şarvan Cengiz, Ş. Öztaşyonar, Y. ve Kaplan, B. (2016). Ortaokul Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği). *Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 49-61.
- Hutchinson, S. L., Baldwin, C. K., & Caldwell, L. L., (2003). Differentiating parent practices related adolescent behavior in the free time context, *Journal of Leisure Studies*, 35(4), 396-422.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (17. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Ç. (2016). Okul Öncesi Çağı Çocuklarının Fiziksel Aktivitelerinin Araştırılması. *Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Keskin, V. (2006). Çocuklarını spora yönlendiren anne ve babaların beklentileri. *Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Afyon.
- Kotan, Ç.Hergüner, G. ve Yaman, Ç. (2009). İlköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 49-58
- Orhan, R. (2019). Çocuk gelişiminde fiziksel aktivite ve sporun önemi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD)* Cilt 9, Sayı 1, Sayfa 157-176.
- Öncü, E. ve Güven, Ö. (2011). Ana-Babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 28-37.
- Pehlivan, Z. (2009). Spora Katılan çocuklara yönelik ailelerin beklentileri, çocuklarda gözlenen davranış değişimleri ve spora katılımın önündeki engeller. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VII (2) 69-76.
- Rohkohl, S. (2017). Ab wann sollten Kinder Sport machen? <https://www.dak.de/dak/gesundheit/ab-wann-sport-fuer-kinder-1655304.html>. Erişim Tarihi: 09.08.2017.

Topal, Ç. (2019). Ortaokul ve lisede öğrenim gören öğrencilerin ebeveynlerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının fiziksel aktivite düzeylerine göre incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi*. İstanbul.

Yılmaz, A. (2018). Parent expectations towards participation to extracurricular sport activity of high school students. *Pedagogics Psychology Medical-Biological Problems of Physical Training and Sports*, 22(4), 216-225.

Yılmaz, A. ve Güven, Ö. (2015). Ders dışı sportif etkinliklere yönelik ebeveyn tutum ölçeği. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 244-258.

Yüksel, M. (2019). Ailenin Spora Katılımı ile Çocuklarının Elit Spora Yönelmesi Arasındaki İlişki. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 319-326.

© 2020 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).